

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Centrum školského managementu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vliv masifikace vysokoškolského vzdělání na uplatnění absolventů na trhu
práce

Effect of massification of university education on the labor market and job
opportunities for graduates

Vedoucí práce: PhDr. Václav Trojan, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Management vzdělávání

2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vliv masifikace vysokoškolského vzdělání na uplatnění absolventů na trhu práce vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 15. 7. 2016

.....

podpis

Ráda bych poděkovala PhDr. Václavu Trojanovi, Ph.D. za odbornou pomoc a připomínky při psaní mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat všem, kteří mě podporovali během mého studia.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá vlivem masifikace terciárního vzdělání na uplatnění absolventů na trhu práce. Zkoumá jevy zpřístupnění vysokoškolského vzdělání v populaci absolventů a jejich možnost nalezení adekvátního zaměstnání. Práce je z části inspirována prací Jana Kellera a Lubora Tvrdeho – Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna. Dále je popsán stav trhu práce s ohledem na zaměstnávání absolventů a jejich uplatnitelnost v praxi. V práci je využit statistický výzkum, který je doplněn o dotazníkové šetření mezi zaměstnavateli. Díky těmto výsledkům se podařilo vyhodnotit hlavní cíl práce – tj. uplatnění absolventů na trhu práce. Diplomová práce by mohla sloužit jako prezentace výsledků ve zkoumání kvality a potřeby vysokoškolského vzdělávání.

KLÍČOVÁ SLOVA: absolventi, trh práce, vzdělání, vysokoškolské vzdělání, uplatnitelnost na trhu práce

ABSTRACT

This dissertation examines the influence of massification of tertiary education in labor market. There are explored effects of access to higher education of graduates and their chances of finding an adequate employment. It is partially inspired by the piece of work from Jan Keller and Lubor Tvrđý - Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna. The thesis also describes a situation on the labour market with regard to the employment of graduates and their applicability in practice. Statistical research is used and complemented by a survey among employers. The main objective of the thesis, ie. Employment of graduates in the labor market, was achieved thanks to these results. This piece of work could be used as a presentation of the results of the quality investigation and the need of higher education.

KEY WORDS: graduates, labor market, education, university education, employability

Obsah:

Úvod	7
1 Terciární vzdělávání	8
1.1 Vývoj dostupnosti vzdělávání ve společnosti.....	9
1.2 Vývoj v České republice.....	12
1.3 Nové role terciárního vzdělávání.....	15
2 Trh práce.....	18
2.1 Absolventi na trhu práce	19
2.2 Požadavky kladené na absolventy.....	25
3 Královohradecký kraj	28
3.1 Demografický vývoj.....	28
3.2 Ekonomika a situace na trhu práce.....	31
3.3 Terciální vzdělávání	34
4 Cíl výzkumu	38
4.1 Zdůvodnění předpokladů.....	39
5 Metody a techniky výzkumu	41
5.1 Charakteristika výzkumného vzorku a popis terénu	42
5.2 Realizace výzkumu	43
5.3 Prezentace dosažených výsledků.....	72
Závěr.....	74
6 Seznam použitých informačních zdrojů	76
7 Seznam příloh.....	80
8 Seznam obrázků.....	81
9 Seznam tabulek.....	82
10 Seznam grafů.....	84

Úvod

Tato diplomová práce se bude zabývat tématem masifikace vysokoškolského vzdělávání a jejího vlivu na následné uplatnění absolventů vysokých škol. Toto téma je velice zajímavé a aktuální nejen pro samotné studenty vysokých škol, ale také pro zaměstnavatele, kteří svým způsobem ovlivňují následné uplatnění absolventů.

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda-li v České republice dochází k masifikaci vysokoškolského vzdělání a zda-li tato případná masifikace má vliv na uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce. Tohoto cíle bude dosaženo prostřednictvím dílčích cílů, kterými budou odpovědi na stanovené výzkumné otázky v rámci praktické části této práce.

První část této práce bude věnována objasnění základním pojmům a souvislostí z oblasti vzdělávání, zvláště pak z oblasti terciálního vzdělávání. V rámci této kapitoly bude zmapován vývoj dostupnosti vzdělávání ve společnosti a v České republice. Dále pak budou vymezeny nové role terciálního vzdělávání, které v současné době toto vzdělávání ve společnosti plní.

Další část této práce se bude věnovat oblasti trhu práce, a to objasnění základních zákonitostí fungujících na trhu práce. Detailněji se bude tato část práce zabývat aktuální situací absolventů vysokých škol na trhu práce a požadavky, které jsou na ně kladeny.

Jelikož v práci bude proveden výzkum v rámci České republiky, avšak pro větší vypovídající schopnost bude zaměřen konkrétně na Královehradecký kraj a Univerzitu Hradec Králové, další kapitola bude věnována zmapování situace v této regionální oblasti. Bude zde postupně popsán demografický vývoj obyvatelstva, vývoj ekonomiky a situace na trhu práce, a také zde bude v rámci této kapitoly představena samotná univerzita, která bude předmětem zkoumání praktické části této práce prostřednictvím vývoje počtu jejich absolventů ve stanoveném období.

Na výzkumné otázky budou hledány odpovědi prostřednictvím statistických dat, která budou získána především z institucí České republiky, a to Úřadu práce, Ministerstva práce a sociálních věcí či samotné Univerzity Hradec Králové. Druhým zdrojem informací budou data získaná prostřednictvím dotazníkového šetření přímo od zaměstnavatelů v Královehradeckém kraji.

1 Terciární vzdělávání

V současné době prochází vzdělávání neustálým vývojem a rozvojem. Průcha hovoří o: „učící se společnosti, tzv. learning society, ve které vzdělávání, a to nejen povinné školní vzdělání, ale také veškeré další vzdělávání, nabývá stále větší důležitosti pro životy lidí.“ (Průcha, 1999, s. 15)

Pro potřeby této práce je nejprve nutné vymezit základní pojmy vzdělávání a vzdělání. Jaroslav Kalous definuje vzdělávání: „jako proces, díky kterému jedinec získává a osvojuje si soustavu poznatků a dovedností a stejně tak i metodu jejich nabývání. Pojem vzdělání je výsledným produktem procesu vzdělávání.“ (Kalous, 2006, s. 26)

Terciálním vzděláváním je nazýván prostor vysokých škol, vyšších odborných škol a vyšších ročníků konzervatoří. Tato práce se ale zabývá pouze vysokými školami, které se v České republice dělí na tři druhy – veřejné, státní a soukromé. Vysoké školy podléhají svému vlastnímu zákonu a tím je Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů 111/1998 sb., který definuje: „vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy, jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti...“ (Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách..., 1998)

Proč lidé vlastně studují? Pokud si na tuto otázku odpovíme ekonomicky, vyplyne nám jednoznačná odpověď. Lidé studují, protože předpokládají, že po skončení studia naleznou lukrativní zaměstnání a investice vložená do studia se jim vrátí. Dobře placené místo ovšem nemusí být nutně jedinou motivací ke studiu. Někdo studuje proto, že je to rodinná tradice, jiný proto, že ho studovaná oblast zajímá. V rámci projektu Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti v České republice uskutečnili Tvrdý, Řehák a Keller (2008) kritickou reflexi vzdělanostní společnosti, v rámci které zkoumali motivaci lidí při výběru studijního či učebního oboru. Z výsledku (viz. tabulka č. 1) je zřejmé, že při volbě oboru je pro vysokoškolského studenta zásadním motivem zájem o obor.

Tabulka č. 1 Co lidi motivuje při volbě studijního či učebního oboru

	Zcela nedůležité	Nepříliš důležité	Docela důležité	Velmi zásadní
Vlastní zájem	2,20%	7,60%	33,60%	56,60%
Uplatnitelnost	11,50%	19,60%	42,90%	25,90%
Rodinná tradice	9,80%	21,40%	45,40%	23,40%
Region. důvody	16,80%	28,60%	36,20%	18,40%
Jiné důvody	66,30%	11,10%	8,20%	14,40%
Prestiž oboru	13,00%	33,10%	39,70%	14,30%
Přijímací zkoušky	19,70%	32,60%	33,80%	13,90%
Známí	27,90%	44,00%	20,90%	7,20%

Pozn.: Tři nejvyšší hodnoty a tři nejnižší hodnoty jsou vyznačeny oranžově a šedě
Zdroj dat: Tvrdý, Řehák, Keller, Vzdělanostní společnost..., 2008, příloha č. 7

Vysokoškolské instituce se v průběhu 20. století dostaly pod poměrně velký tlak, způsobený jednak snížením státního vlivu na terciální vzdělání, s čímž souvisí také snížení finanční podpory vysokých škol, a jednak také vysokým nárůstem počtu vysokoškolských studentů. Důsledkem je poměrně silná komercializace sektoru terciálního vzdělání, kdy jsme svědky vytrácení důvěry široké společnosti ve veřejné vzdělávání. (Krčmářová, 2010, s. 17-18)

1.1 Vývoj dostupnosti vzdělávání ve společnosti

Vzdělání je již několik století velmi cenným artiklem, který otevírá dveře do vyšších pater společnosti a ovlivňuje celý koloběh života jedince. Z historického hlediska, ale vzdělání nebylo vždy dostupné všem. Bylo pouze pro vyvolené a pouze pro muže, kteří měli peníze anebo byli ve společenské hierarchii na vyšších místech, kde byl na vzdělání „nárok“. K velké změně došlo až od druhé poloviny dvacátého století, kdy se terciární vzdělání stalo dostupné pro všechny, tzv. došlo k masifikaci, což je dle slovníku cizích slov: „zvyšování, maximalizace kvantity (např. přechod od elitního k masovému

vzdělávání na vysokých školách).“ (online dostupné na: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/masifikace>) S postupným zpřístupněným vysokoškolského vzdělání pro všechny se ovšem vyskytly i nové jevy, které dříve společnost neznala. Těmito jevy mám na mysli uplatnění absolventů na trhu práce, nárok na výkon zaměstnání podle ukončeného vzdělání a další.

V minulosti bylo terciální vzdělání považováno za studium určené pouze pro elitu, pouze pro vyšší vrstvy nebo opravdu vzdělané jedince. Dnes je vysokoškolský titul samozřejmostí a je dostupný všem. Otázkou je: „Je to tak správně?“

V 70. letech 20. století vytvořil Martin Trow koncept moderních vysokoškolských systémů, ve kterém vymezil tři hlavní fáze, kterými jsou: fáze elitní, fáze masová a fáze univerzální. Pro rozlišení jednotlivých fází je důležitý podíl věkové skupiny studujících, přičemž výchozím faktorem pro rozlišení jednotlivých fází je fáze elitní. Trow vymezil deset oblastí, v nichž dochází ke změnám v závislosti na aktuálním systému. Popisuje změny ve vnímání přístupu, funkce vysokého školství, formy výuky, kritéria pro vstup na vysokou školu a další změny. K uvedeným změnám dochází ve společnosti jako celku a pro každou společnost je elitní systém výchozím bodem. Ovšem v každé zemi tyto změny probíhají v jiném časovém období a jiným tempem. (Prudký, 2010, s. 14 – 19)

V následujících řádcích je připravena krátká revize historických období a možnost dostupnosti vzdělání a jeho uplatnění v životě. Tvrzení vychází z práce Kellera a Tvrdého, na jejichž základě se pokusím vysvětlit hlavní milníky dané problematiky. Autoři popisují jednotlivá vývojová období jako postupné proměny školy jako instituce, která vždy sloužila k formování lidí.

Škola jako chrám

Ve středověku byla jediným nositelem vzdělanosti církev, tudíž školy byly záležitostmi církve a výuka tomu byla přizpůsobena. Škola tedy byla tzv. chrámem vědění. Univerzitní výuka byla jen pro vyvolené. Hlavním smyslem bylo dle Kellera: „předávání vědění jako něčeho vyššího, mimořádně cenného, výjimečného, tedy něčeho, co kvalitativně překračuje oblast pouhého všedního užitku a užívání.“ (Keller, 2008 s. 17) Všechno toto bylo samozřejmě v sounáležitosti s vírou a ohledem na obyčejný pozemský život. „Takto chápané vědění má tedy silně elitářský charakter. Vzdělanci jsou předurčení

k tomu, aby vedli a řídili všechny ty, kterým chybějí jejich mimořádné schopnosti.“ (Keller, 2008 s. 18-19) Nemohlo se tedy stát, že držitel univerzitního diplomu měl problém najít práci nebo uplatnění. Těchto lidí ve společnosti bylo tak málo, že jim diplom zaručoval privilegované postavení po celý život. Ve většině případů se možnosti studovat přenášely z generace na generaci a to způsobovalo držení moci v rámci rodin a příbuzenstva.

Škola jako výtah

O škole jako o výtahu začínáme hovořit od 50. let 20. století, kdy došlo k prvnímu růstu ekonomiky od skončení druhé světové války. Vzdělání bylo chápáno jako výtah – tzn., že dokázalo držitele diplomu vytáhnout společenským žebříčkem výše a to mu poté zaručovalo stálé zaměstnání a postavení. Toto se odehrávalo ve všech vyspělých zemích (kromě ČR z důvodu vlády komunistického režimu) a byl to i jeden z nástrojů sociálního státu. Keller také připouští důležitý fakt a to: „výrazné rozšíření vzdělanosti bylo v představách 50. a 60. let 20. století vnímáno jako zaručený prostředek dalekosáhlé demokratizace společnosti.“ (Keller, 2008, s. 28) S tímto se váže i právo každého člověka na dostupnost vzdělání. Proto také vzdělání mohlo sloužit jako výtah. Školy, potažmo univerzity se staly nejvýznamnějšími institucemi společnosti. „Demokratizace školství, k níž dochází ve druhé polovině 20. století, podle naprosté většiny odborníků nevede k odstranění tradičních nerovností v přístupu ke vzdělání, i když některé z nich mohla zmírnit. Závěrem však vedla ke vzniku nových forem nerovností, které přímo souvisí s rozšířením počtů absolventů středních a vysokých škol.“ (Keller, 2008 s. 34) Z tohoto vyplývá, že nejvýznamnější z těchto nerovností je uplatnění absolventů na trhu práce podle toho jakou školu resp. jaké zaměření člověk vystudoval – lepší uplatnění měli a mají absolventi technických oborů než humanitních. Tento jev zůstal zachován až do současnosti.

Škola jako pojišťovna

Zatím poslední vývojovou fází vzdělávání je škola, která se jeví jako pojišťovna. Nejvyšší dosažené vzdělání by mělo sloužit jako pojistka proti úpadku. Ovšem i tak to nezaručuje, že jedinec bude mít práci po celý život. Také z toho vyplývá, že například

člověk, který má pouze středoškolské vzdělání s maturitou, není ničím pojištěn proti vysokoškolákům, kteří v současné době pracují i na místech dříve určených pouze pro středoškolsky vzdělané. „Od vzdělání se začíná, na rozdíl od minulosti, vyžadovat bezprostředně praktický přínos a právě použitelnost na trhu práce se má stát testem této přínosnosti.“ (Keller, 2008 s. 43) „V zemích s vysokým počtem vysokoškoláků může spolehlivost vzdělání jako pojistky proti nezaměstnanosti slábnout, byť se jedná o vyspělou ekonomiku.“ (Keller, 2008 s. 46) V současnosti je cílem společnosti dle Kellera: „produkovat absolventy, kteří budou dynamicky rezonovat s rychle se měnícími potřebami trhu práce, tedy s imperativy, jež opět přicházejí z vnějšku společnosti, tentokrát z prostředí globální ekonomiky.“ (Keller, 2008, s. 24)

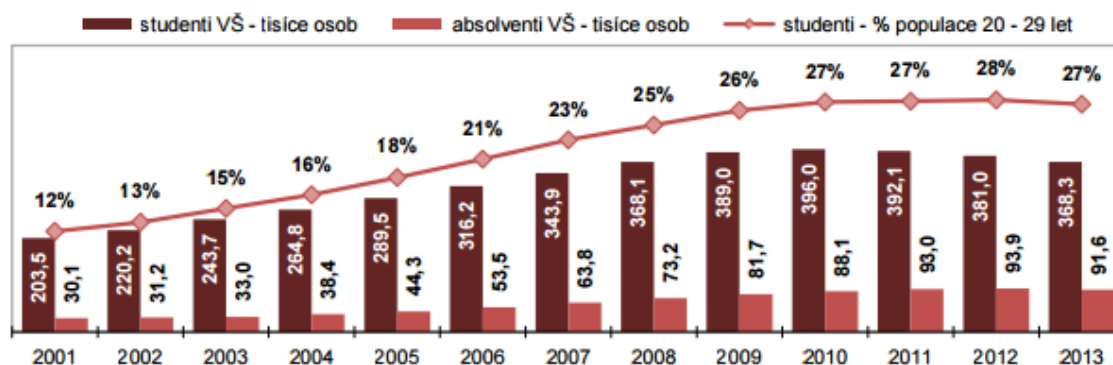
1.2 Vývoj v České republice

V našem státě můžeme vidět analogii těchto procesů vývoje přístupu ke vzdělávání stejně, ale v jiném časovém horizontu. Díky vládě komunistického režimu se školství, hlavně terciární sektor a jeho otevřenost pro vzdělávání velkého procenta obyvatel, nikdy v takové míře nezpřístupnilo. Studium na vysoké škole bylo pouze pro ty s dobrým kádrovým posudkem a aktivní spoluprací s režimem. Počet vysokých škol a studijních oborů byl velmi redukován – převládaly spíše obory technické. Totalitní režim počty absolventů plně kontroloval a díky tomu bylo jen malé procento vysokoškoláků na pracovním trhu. Dle Kellera tedy: „u nás škola přestala být chrámem, ale nestala se výtahem“. (Keller, 2008, s. 53) Tento přístup přinesl fakt zpoždění, a teprve od změny politického režimu po roce 1989 se vysoké školství více otevřelo pro větší počet zájemců. Ke konjunkturu dochází nejvíce za posledních deset let. Díky tomuto rozmachu můžeme teprve nyní pozorovat, pojmenovávat a následně zkoumat zvýšený počet vysokoškolsky vzdělaných lidí v populaci našeho státu. Ovšem v porovnání s jinými vyspělými zeměmi (např. Francie, Německo) není tento počet tak dramatický a je stále udržitelný. Koucký uvádí, že: „na vysoké školy už u nás odchází studovat 60% lidí z populačního ročníku.“ (Koucký in Aula, 2009, s. 5)

Jak můžeme vidět v grafu číslo 1, od roku 2001 dochází ke kontinuálnímu nárůstu počtu studentů prezenční formy studia a absolventů vysokých škol. Stačí jen mezi sebou

porovnat rok 2001 a rok 2013 – počet studentů je téměř dvojnásobný. Ta samá situace je patrná i mezi absolventy. Podle demografických prognóz tento počet bude ještě pár let gradovat, nicméně poté se dá očekávat pomalý sestup dolů. Ovšem musíme připustit i fakt, že vysokou školu studuje i mnoho lidí při zaměstnání (v kombinované nebo distanční formě studia), a proto se dá očekávat i nadále zvyšující se počet držitelů vysokoškolského diplomu v populaci České republiky.

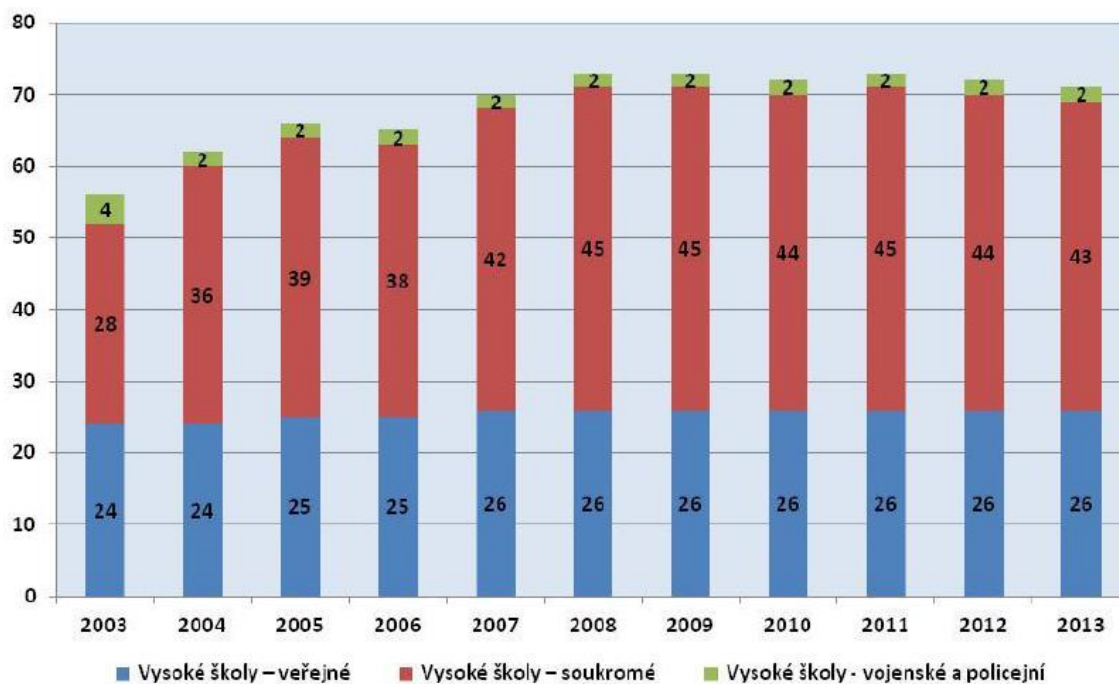
Graf č. 1 Studenti a absolventi vysokých škol v ČR

Zdroj dat: MŠMT a vlastní dopočty

Dalším ukazatelem zvyšující se poptávky po vysokoškolském diplomu je graf číslo 2, kde je znázorněno kolik vysokých škol se nachází v našem státě. Veřejné vysoké školy zažily malý nárůst od roku 2005 a do současnosti si stav udržují. Oproti tomu sektor soukromého vysokého školství se může chlubit téměř dvojnásobným počtem škol. V této souvislosti samozřejmě vznikají otázky, zda je výuka opravdu kvalitní, zda má diplom ze soukromé univerzity nějakou hodnotu, zda školy jen neplodí absolventy, kteří pak stejně nenajdou adekvátní zaměstnání v konkurenci jiných „kvalitnějších“ diplomů. Pouze státní vysoké školy svůj počet od roku 2004 zredukovaly a toto si udržují dodnes. Na otázku, proč tomu tak je, je snadná odpověď. Státní vysoké školy se specializují na vzdělávání lidí pracujících ve státní sféře, respektive v jejich bezpečnostních složkách, a tyto složky prošly řadou významných reforem. Dalším důvodem je fakt, že nejen studium, ale i například ubytování, strava atd. jsou zde placeny státem a při zbytečně vysokém počtu škol nebo jejich studentů by to bylo neudržitelné.

Graf. č. 2 Počty vysokých škol v ČR podle zřizovatele (2003 – 2013)

Zdroj dat: Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele

Z výše popsaného textu vyplývají určitá fakta, která ovlivňují význam vysokoškolského vzdělávání jako takového. Například tak vzniká otázka, jak se s takovým množstvím absolventů vypořádá pracovní trh? Obstojí vůbec tito lidé při hledání a hlavně vykonávání zaměstnání? Má vysokoškolský diplom ještě nějakou váhu? Dokáže držitele udržet na stejné příčce společenského žebříčku? Na tyto otázky jsem se snažila najít odpověď pomocí statistiky a oslovení firem (viz praktická část).

Na závěr bych ráda shrnula některá důležitá fakta z této kapitoly. Přístup ke vzdělávání se velmi proměnil a jeho současná podoba nemusí být zachována do budoucna, jelikož společnost prochází celkovou proměnou a dochází k výrazným změnám. Některé jevy popsané v této kapitole budou předmětem dalšího zkoumání v empirické části diplomové práce. Budu se snažit prokázat nebo vyvrátit vztah mezi masifikací terciárního vzdělání a uplatněním jeho absolventů na trhu práce.

1.3 Nové role terciárního vzdělávání

Vysokoškolské instituce jsou v dnešní moderní společnosti úzce spjaty s regionálním rozvojem a dle Evropské komise by se každý region měl zaměřit na svou jedinečnost, aby byl schopný konkurence, co se globální ekonomiky týče. Lisabonská strategie klade důraz na podporu lidských zdrojů, schopností a vědomostí, což význam vysokoškolských institucí vyzdvihuje. Každý region by se měl zaměřit na zvýšení informací a vědomostí (především co se týče technických, organizačních a sociálních inovací), jež jsou s danou oblastí spojeny, což by vedlo k podpoře místní ekonomiky. Důležitá je v tomto směru rychlá reakce na poptávku pracovního trhu tím, že se podle něho upraví nabídka studijních oborů. (Krčmářová, 2010, s. 17-24)

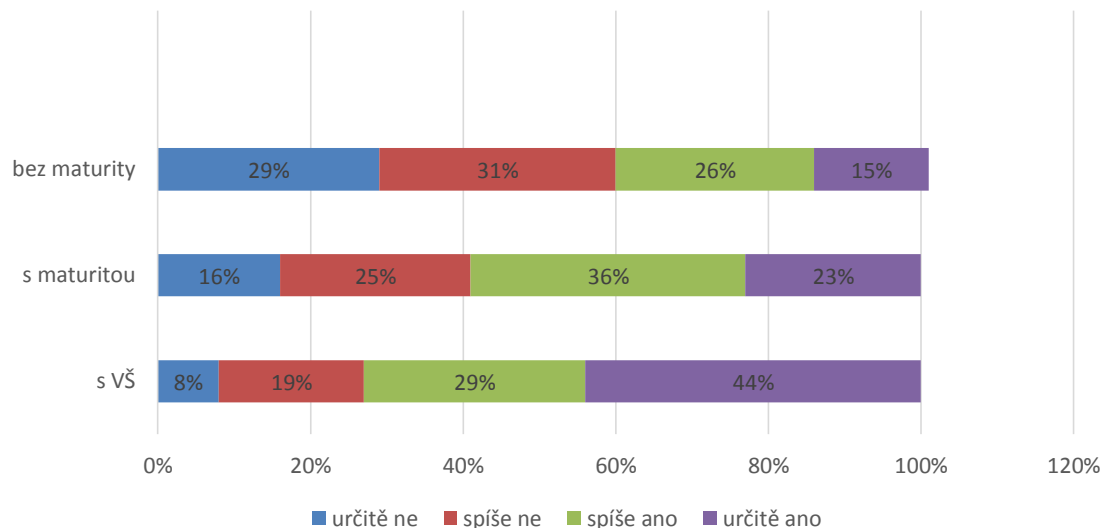
V České republice se mají vysokoškolské instituce zaměřit na spolupráci s jednotlivými regiony a s jejich strategickým rozvojem. Vysoké školy na straně jedné mají reagovat na poptávku obchodu a průmyslu v jednotlivých regionech a firmy, na straně druhé mají být pro spolupráci otevřené, což znamená, že nedostatečné materiální vybavení by nemělo představovat překážku. Vzdělání fungující tímto způsobem by mělo být efektivnější a pružnější. Výsledkem by mělo být více pracovních příležitostí pro absolventy vysokých škol. (Matějů, 2006, s. 25 – 30)

Tvůrci vzdělávací politiky vytvořili strategickou koncepci priorit, která by měla být naplněna do roku 2020 a vzhledem k faktu, že podíl nezaměstnaných absolventů stále převažuje nad celostátním průměrem, je jedním z cílů této strategie vytváření podmínek pro snazší přechod absolventů na trh práce. Absolventi vysokých škol patří mezi rizikové skupiny, co se uplatnitelnosti na pracovním trhu týče, a je důležité vytvořit takové podmínky, které jim tento přechod usnadní. (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020)

Z výše uvedených poznatků vyplývá, že je velice důležité zaměřit se na soulad mezi schopnostmi, znalostmi a dovednostmi, které vysoké školy studentům nabízejí a tím, co od potenciálních zaměstnanců očekávají zaměstnavatelé. Vysoké školy by tedy měly svým studentům předávat informace uplatnitelné v konkrétních profesích a měly by sledovat změny, ke kterým v daných profesích dochází, a na tyto změny následně reagovat.

Problémem terciálního vzdělávání v dnešní době je překvalifikovanost uchazeče o práci, což znamená, „že absolvent určitého stupně vzdělávacího systému se uchází o práci, která by mohla být vykonávána právě tak dobře uchazečem s kvalifikací nižší. Taková situace pochopitelně z čistě ekonomického hlediska absolventa poškozuje, neboť investoval do svého vzdělání neúměrně tomu, jaký je nyní jeho výnos. Na takovou situaci ovšem doplácí (opět z čistě ekonomického hlediska) také celá společnost, neboť financuje náročné vzdělávání, které pak v ekonomickém životě není přiměřeně využito a oceněno.“ (Keller, 2008, s. 38) V rámci již zmíněného projektu Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti v České republice 2005 - 2007, zjišťovali Keller a Tvrdý subjektivní postoj k překvalifikovanosti, přičemž respondenty tvořili lidé bez maturity, s maturitou a se vzděláním vysokoškolským, všichni odpovídali na jednoduchou otázku „Zvládli byste svou práci i s nižším vzděláním?“ Výsledek zjišťovaného je patrný z níže uvedeného grafu č. 3.

Graf č. 3 Subjektivní postoj k překvalifikovanosti

Zdroj dat: Projekt Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti v ČR 2006

Řada lidí chce vystudovat zajímavou školu s tím, že následně získají práci v oboru. Poptávka se ovšem nerovná nabídce a důsledkem je přemíra absolventů vysokých škol a nedostatek pracovních nabídek. To ovšem není jediným problémem. Rizikovou skupinu tvoří převážně lidé ve věku mezi 40 a 50 lety, kteří jsou vzdělaní a mají dostatečnou praxi v oboru, ale zároveň mají rodinu, kterou musí zajistit a nejsou ochotni vykonávat práci za

nižší plat, než požadují. Firmy se ale snaží o co nejnižší mzdové náklady a je pro ně přijatelnější přijmout méně kvalifikovaného zaměstnance, který bude ochoten pracovat za nižší plat a nebude se poohlížet po lukrativnější nabídce. (Kavanová, on-line, 2011)

V současné době se vysoké školy stávají úkrytem před zaměstnáním. Řada lidí studuje několik rozdílných oborů a oddalují tak nástup do práce až do konce studentského věku, tedy věku, kdy se studium stává pro ně samotné finančně nákladným. Tady vyvstává otázka, na kolik jsou znalosti těchto studentů kvalitní a jak jsou tito studenti připraveni na vstup do „skutečného světa“.

2 Trh práce

Trh práce je místem, kde se střetává nabídka práce a poptávkou po práci, což je ovšem vzhledem k jeho heterogenosti velice zjednodušenou teorií. Trh práce je místo, kde zaměstnavatelé hledají vhodné zaměstnance a zaměstnanci zase vhodné zaměstnavatele. Někteří se naleznou poměrně rychle, ale jiným to trvá delší dobu a tato doba je nazývána obdobím nezaměstnanosti. (Máče, 2007, s. 260)

Trh práce je tedy založen na vztahu dvou subjektů, kdy jeden ze subjektů svoji práci nabízí a druhý subjekt o tuto nabídku jeví zájem a je ochoten nabízenou práci přijmout. Samotným statkem, který je na tomto trhu obchodován, je tak práce. Ovšem práci není možné považovat za běžné zboží, neboť se nejedná pouze o činnost ekonomickou, ale i sociální.

Podle Kuchaře (2007, str. 11) „je obchodovatelnost práce, neboli souhrn podmínek, za kterých je na trhu práce nabízena a kupována, podstatně více než jakékoli jiné zboží ovlivňována obecně platnými regulativy. Tyto regulativy vymezují pravidla pro oba zúčastněné subjekty a současně na obou stranách více či méně výrazně omezují možnosti volné soutěže.“

Trh práce je v neustálém vývoji. Stále v něm dochází ke změnám a výkyvům a vzhledem k hospodářské recesi současné doby se stále více prohlubuje problém nezaměstnanosti způsobený nesouladem mezi nabídkou a poptávkou. Vzhledem k demografickému vývoji, se kterým souvisí změny preferencí studentů, se ovšem očekává, že současný rostoucí počet absolventů se bude v následujících letech spíše snižovat, což může mít za následek nedostatečnou náhradu za pracovníky odcházející do důchodu. Trh práce je ovlivněn také faktory sociokulturními, kdy samotní zájemci o studium mění své preference a cíle, které mají zásadní vliv při volbě povolání. Důsledkem je výrazný pokles zájemců o průmyslové odvětví, které není vnímáno jako perspektivní. (Doležalová, 2014, s. 3)

A proč vlastně lidé pracují? Nejrozšířenější představou o motivaci k práci je zisk, který z práce plyne. Z výzkumu, který realizovali Tvrdý a Keller v rámci projektu Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti v České republice, ovšem vyplývá, že tento důvod

je nejčastější u osob se vzděláním nižším. U vysokoškolsky vzdělaných lidí je motivací k práci především využití svých schopností nabytých studiem. (Keller, 2008, s. 56)

Dle Šmajse (2013, s. 11) „práci pojmáme jako způsob, jímž biologický druh člověk (...) vnucuje svou vůli (individuální či kolektivní) části okolní přírody, tj. původně plně přírodním strukturám a procesům.“

Práce je důležitá nejen z hlediska obživy, souvisí také s pocitem svobody, s lidským štěstím, zdravím a sebeúctou. Jedná se o přirozenou potřebu, jejíž ztráta vede k poškození společnosti. Práce pro člověka znamená sociální kontakty, nová přátelství a určitou společenskou hodnotu. Ztráta zaměstnání je pak pro člověka traumatizující a stresující situací, kdy se při dlouhodobé nezaměstnanosti mohou objevovat pocity strachu a obav z budoucnosti a také pochyby o vlastních schopnostech a dovednostech. (Šmajš, 2013, s. 14)

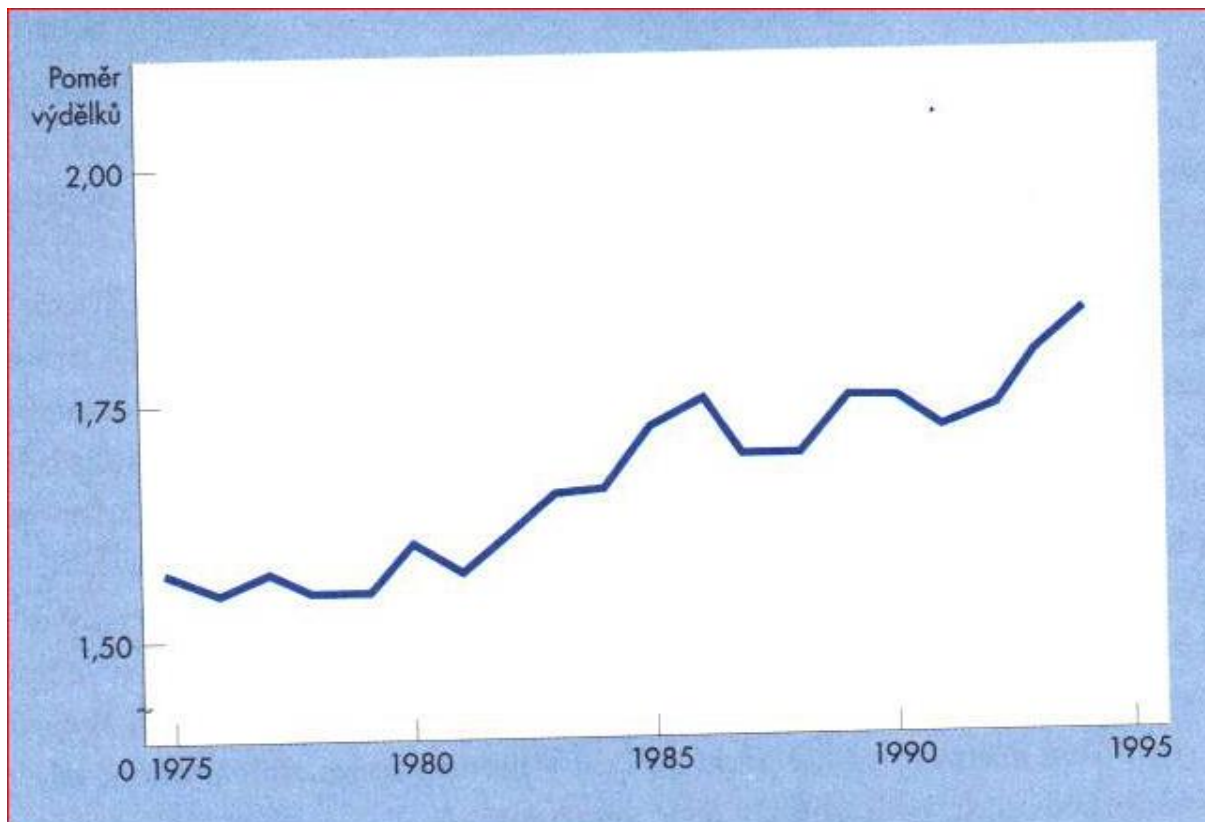
2.1 Absolventi na trhu práce

Na začátek této kapitoly je třeba nejprve definovat pojem absolvent. Podle zákoníku práce je pojem absolvent definován jako „zaměstnanec vstupující do zaměstnání na práci odpovídající jeho kvalifikaci, jestliže celková doba jeho odborné praxe nedosáhla po řádném (úspěšném) ukončení studia (přípravy) 2 let, přičemž se do této doby nezapočítává doba mateřské nebo rodičovské dovolené.“ (Zákon č. 262/2006 Sb.) Tzn., že absolventem je podle této definice i ten, jež úspěšně dokončil studium před více než dvěma lety.

V minulém století poukazoval ekonom J. G. Mankiw ve své případové studii na rostoucí hodnotu kvalifikace, tedy dosaženého vzdělání v čase. Zabýval se poměrem mezi výdělkem průměrného absolventa vysoké školy a výdělkem průměrného absolventa střední školy, který se již dále vysokoškolskému studiu nevěnoval. Výsledkem této studie bylo tvrzení, že poměr výše výdělku absolventů vysokých škol ve srovnání s výdělkem absolventů středních škol se neustále zvyšuje. Na začátku sledovaného období, tedy v roce 1976, vydělávali průměrní absolventi vysokých škol o 55 procent více než průměrní absolventi středních škol. Na konci sledovaného období, tedy v roce 1994, činil tento rozdíl dokonce 85 procent. (Mankiw, 1999, s. 401) Na obrázku uvedeném níže je

ilustrován vývoj zkoumaného poměru v jednotlivých letech, tedy od roku 1976 až do roku 1994. Je zde vidět zvýšení rozdílu mezi výděly vysoce kvalifikovaných a méně kvalifikovaných osob.

Obrázek č. 1 Poměr výdělků absolventů vysokých škol a absolventů středních škol

Zdroj dat: (Mankiw, 1999, str. 402)

V současné době, tedy na počátku 21. století, je však situace poněkud jiná. Podle Kellera je pomalu opouštěna víra, že samotné absolvování vysoké školy zaručuje každému jedinci přístup k perspektivním místům, která jsou navíc lépe finančně ohodnocena, a že bez dostatečného vzdělání je možné se na trhu práce uplatnit pouze při druhořadých příležitostech. V roce 2001 byla vydána v Paříži kniha pod názvem Prekérní intelektuálové, která pojednává o rostoucím počtu absolventů vysokých škol, kteří se protloukají životem ze dne na den bez jakýchkoli vyhlídek, že se jejich situace kdylepší. Přestože tato francouzská mládež úspěšně studovala na vysokých školách a mnozí z nich se mohou pochlubit často velmi atraktivními tituly, nejistá budoucnost skrz nejisté zaměstnání, se staly jejich osudem. Situace ve Francii, která je nastíněna výše, byla způsobena masovým rozšířením vzdělání. Generace z konce třicátých a čtyřicátých let

zablokovala přístup k nejvýše oceňovaným pozicím dalším generacím na řadu let dopředu. Tento příklad masifikace vzdělávání však prozatím neodpovídá aktuální situaci absolventů vysokých škol v České republice, kde vzdělávací politika uplatňovaná za minulého režimu výrazně omezovala počet vysokoškoláků v celkové populaci. Důsledkem těchto nedemokratických postojů ve vzdělávání v minulosti je to, že v současnosti není v České republice blokován žádnou předchozí generací přístup k nejvýše oceňovaným pozicím. Podle Kellera se tak absolventi v České republice nachází v situaci, kdy mohou využít vysoké školy jako již zmiňovaného sociálního výtahu. (Keller, 2008, s. 57 – 65)

Pro trh práce jsou absolventi rizikovou skupinou, co se nezaměstnanosti týče. Dnes patří nezaměstnanost k jednomu z nejsledovanějších jevů ve světě vůbec a uplatnění člověka na pracovním trhu je podmíněno řadou faktorů (věk, pohlaví, vzdělání...). Diskutovanou skupinou jsou mladí lidé ve věku do 30 let, tedy absolventi ucházející se o své první zaměstnání, kteří jsou nedostatečnou praxí pro zaměstnavatele nezajímaví, čímž jsou značně znevýhodněni. (Buchtová, 2002, s. 112)

Nejkritičtějším je pro absolventy období mezi ukončením školy a nalezením zaměstnání, přičemž je důležité poskytnutí přiměřené podpory. V rámci Evropské unie a jejích členských států je přijato několik opatření, jež mají absolventům pomoci při získání zaměstnání. V roce 2013 byl přijat systém záruk pro mladé, jehož cílem je zajištění hladkého přechodu ze školy do zaměstnání a podpora při začlenění se na trh práce, což v praxi znamená zajištění práce osobám mladším 25 let během čtyř měsíců od ukončení studia či ztráty zaměstnání a to buď formou pracovního místa, odborné stáže či dalšího vzdělání v takové formě, která bude odpovídat potřebám konkrétního absolventa.

Dalším opatřením podporujícím zaměstnanost mladých lidí je Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI), která si klade za cíl poskytnutí speciální podpory mladým lidem do 25 let věku v regionech, ve kterých nezaměstnanost této věkové skupiny přesáhla v roce 2012 25%, přičemž podpora je směřována mladým lidem, kteří jsou jednak nezaměstnaní a jednak se neúčastní vzdělávání ani jiné odborné přípravy, a dále dlouhodobě nezaměstnaným mladým lidem. Z prostředků tohoto programu mohou být financovány učňovské poměry, stáže, pracovní místa a vzdělávací programy. (Záruka pro mladé lidi, on-line).

Hladký přechod ze školy do zaměstnání mohou zajistit učňovská místa a stáže realizované Evropskou aliancí pro učňovskou přípravu, jež má za cíl umožnit mladým

lidem získání takových dovedností, které trh práce poptává a potřebuje. Především se členové aliance snaží o zlepšení kvality učňovské přípravy. Zajímavým programem Evropské unie je Tvoje první práce přes EURES, který je zacílený na mladé lidi do věku 35 let, jež mohou v rámci tohoto programu najít zaměstnání, stáž či učňovské místo v jiném členském státě. (Postavení mladých na trhu práce v ČR a EU, on-line)

Co se týče České republiky, aktivní politika zaměstnanosti nabízí absolventům dva programy, které mohou při hledání prvního zaměstnání využít. Jedním z programů jsou Nové pracovní příležitosti, je projekt realizovaný Evropským sociálním fondem a jeho cílem je podpora dlouhodobě nezaměstnaných osob při vstupu na pracovní trh prostřednictvím veřejně prospěšných prací a společensky účelných pracovních míst. Politika zaměstnanosti se tímto snaží předejít dlouhodobé nezaměstnanosti, která u nezaměstnaného vede ke ztrátě pracovních návyků a motivace. V rámci veřejně prospěšných prací je možnost vytvoření časově omezeného pracovního místa spočívající zejména v údržbě veřejných prostor, zeleně, komunikací, budov a v činnostech zaměřených na pomocné práce při organizování kulturních či sportovních akcí. Měsíční úhrada mzdových nákladů do výše 24.000 Kč na osobu za měsíc a to po dobu maximálně 24 měsíců. Prostřednictvím společensky účelná pracovní místa je možnost vyhradit pracovní místo u vybraného zaměstnavatele, kdy vyhrazení závisí na dohodě mezi zaměstnavatelem a Úřadem práce. Maximální měsíční úhrada mzdových nákladů na jedince může činit maximálně 24.000 Kč a to po dobu maximálně 24 měsíců. Dalším programem, který může být absolventy využitý, je program Vzdělávání a dovednosti pro trh práce II., jehož cílem je zajištění takové kvalifikace zájemců a uchazečů o zaměstnání, aby co nejvíce odpovídala potřebám zaměstnavatelů. Smyslem je doplnění kvalifikačních či osobnostních předpokladů, jež jsou pro zaměstnání požadovány. Projekt je určen jak zájemcům, tak i uchazečům o zaměstnání a využít mohou tři různé druhy podpory: (MPSV, online)

1. Poradenské činnosti, v rámci kterých jsou realizovány různé poradenské programy, Job kluby, motivačně-aktivizační kurzy, poradenství v oblasti finanční gramotnosti aj (MPSV).
2. Rekvifikací je možné zvýšení či rozšíření současné kvalifikace tak, aby se nezaměstnaný dostal na pracovní trh co nejrychleji (MPSV).

3. Doprovodná opatření jsou podpůrnou aktivitou, prostřednictvím které mohou být účastníkům projektu hrazené výdaje na cestovné, stravné, ubytování, lékařské vyšetření, tlumočnictví, které jsou nutné k absolvování projektu (MPSV).

Dle názorů zaměstnanců úřadů práce lze příčiny nezaměstnanosti absolventů rozdělit do třech kategorií. „Jako největší příčinu vnímají vysoký počet neuplatněných absolventů určitých oborů, dalšími významnými body jsou nedostačující praxe a také nedostatečný zájem zaměstnavatelů o čerstvé absolventy bez praxe.“ (Burdová, 2007, s. 3) To, že člověk po skončení studia nenalezne zaměstnání, neznamená ohrožení pouze finanční, ale především osobnostní. Nezaměstnanost ohrožuje sociální postavení člověka a tím jeho celkové sociální fungování, kdy při dlouhodobé nezaměstnanosti vzniká riziko asociálního chování, které může vyústit až v chování ohrožující člověka. (Burdová, 2007, s. 3)

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy dlouhodobě shromažďuje a následně analyzuje údaje o zaměstnanosti absolventů vysokých škol v České republice. Martin Zelenka a Jan Koucký analyzovali v roce 2013 data z let 2002 – 2012, která následně uveřejnili ve zprávě Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2013, z níž jsou patrné následující fakta. V letech 2002 – 2012 se počet absolventů zvýšil o 55 tisíc (tzn. nárůst větší než 2,8krát), přičemž počet absolventů, kteří v roce 2011/12 přecházeli z vysokých škol na trh práce, bylo přibližně 52,5 tisíce, což je o 130% více než před deseti lety. Co se týče nezaměstnanosti absolventů, nárůst je patrný v roce 2009/10, kdy bylo nezaměstnaných absolventů 4,2%, což je o 1,8% více než v roce předchozím. Další nárůst je zřejmý v roce 2012/13, kdy se počet nezaměstnaných absolventů zvýšil na 5,5%. Jak je zmíněno výše, nejkritičtější obdobím pro absolventy je doba mezi ukončením studia a nalezením prvního zaměstnání, přičemž Zelenka a Koucký zjistili, že vůbec nejkritičtější dobou je prvních šest měsíců od získání diplomu. (Zelenka, 2013, s. 2-4)

Kalousková a Vojtěch zjišťovali, jaký je podíl absolventů na celkovém počtu přijímaných pracovníků. Nejvíce absolventů je přijímáno v sektoru sekundárním a nejméně pak v sektoru služeb. Co se týče terciárního sektoru, nejvíce absolventů přijímají firmy o velikosti od 26 do 100 zaměstnanců. V kvartérním sektoru pak platí, že čím více má firma zaměstnanců, tím menší podíl je nově přijatých absolventů. Negativní postoj přijímání absolventů převažuje v malých firmách, což se ovšem netýká firem nejmenších (do pěti zaměstnanců), ty naopak absolventy preferují stejně jako velké firmy, které jsou

k přijímání absolventů také otevřenější. Podrobný přehled poskytuje tabulka č. 2, jež je použita ze zmíněného výzkumu. (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 24)

Tabulka č. 2 Přijímání a preferování absolventů podle velikosti firmy dle výzkumu. Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled

Velikost firmy	Sekundér			Terciér			Kvartér		
	Nepřijímáme	Přijímáme, ale nepreferujeme	Přijímáme a preferujeme	Nepřijímáme	Přijímáme, ale nepreferujeme	Přijímáme a preferujeme	Nepřijímáme	Přijímáme, ale nepreferujeme	Přijímáme a preferujeme
Do 5				50%	34%	16%	20%	58%	22%
Do 25	16%	68%	16%						
6 – 25				13%	78%	9%	21%	68%	11%
26 – 100	9%	79%	12%	20%	69%	11%	6%	78%	16%
101 - 250	2%	85%	13%	10%	80%	10%	5%	83%	12%
251 – 500	4%	81%	15%	2%	87%	11%	0%	79%	21%
Nad 500	2%	74%	24%						
501 - 5000				3%	80%	17%	0%	86%	14%
Nad 5000				0%	50%	50%	0%	75%	25%
Celkem	6%	78%	16%	16%	72%	12%	11%	72%	17%

Zdroj dat: Kalousková, Vojtěch, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol... 2008, s. 24

Koucký a Zelenka zkoumali v rámci projektu REFLEX 2013, kteří absolventi pracují ve vystudovaném oboru a kteří mimo obor. Co se týče bakalářů, jsou výrazné rozdíly podle fakult, kdy u lékařských fakult je v 45% potřebný vystudovaný obor, stejně jako u fakult zdravotnických, kde se toto liší pouze jedním procentem (44%). V roce 2006 pracovali absolventi na místech odpovídajících jejich vystudovanému oboru v 72%, v roce 2010 se tento počet snížil na 62% a v roce 2013 došlo k poklesu až na 56%. Co se týče magistrů, dochází také k poklesu, kdy v roce 2006 pracovali v oboru v 81%, v roce 2010 došlo k poklesu na 76% a v roce 2013 se toto ponížilo na 68%. (Koucký, Zelenka, 2013, s. 13 – 17)

2.2 Požadavky kladené na absolventy

Zaměstnavatelé kladou na své potencionální zaměstnance řadu požadavků, které ovšem nebývají absolventy mnohdy naplněny. Pro plynulý přechod absolventa ze školy na pracovní trh je důležité, aby znalosti a dovednosti, které při studiu nabyly, odpovídaly požadavkům zaměstnavatelů, přičemž velice důležitá je nejen zkušenost z reálného pracovního prostředí, ale také dostatek informací poskytovaných absolventům, co se týče volby studijního oboru vůbec. (Doležalová, 2014, s. 3)

Pro zaměstnavatele je jednodušší a levnější upřednostnění zaměstnance s praxí před absolventem, kterému je potřeba věnovat při zaučení více času. Často se zaměstnavatelé obávají, že absolventi nemusí proniknout do jejich firemní filozofie a způsobů práce. Ne všichni zaměstnavatelé se ovšem zaměstnávání absolventů brání. Někteří vidí pozitiva ve schopnosti práce s počítačem, v jazykové vybavenosti či ochotě ke vzdělávání. Pro některé zaměstnavatele je zajímavější přijmout absolventa školy, jenž nemá návyky z předchozího zaměstnání, které by nemusely korespondovat se způsobem práce v nové firmě. V absolventovi spatřují novou energii, nové znalosti a nápady, které by naopak firmu podpořily a posunuly kupředu. (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 19)

Doležalová ve své studii poukazuje na dvě důležité kompetence, kterými by měli být absolventi vybaveni ve vyvážené míře. Jednak jsou to kompetence profesní zahrnující znalosti, dovednosti a návyky získané během studia konkrétního oboru. A pak jsou to kompetence klíčové, jež zahrnují znalosti, schopnosti a dovednosti podstatné nejen pro zapojení se a následné fungování na pracovním trhu, ale i v běžném, každodenním životě. (Doležalová, 2014, s. 9)

V České republice proběhlo na úřadech práce dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, jaké kompetence jsou zaměstnavateli požadované dle názorů pracovníků úřadů. Z výsledků je zřejmé, že pro zaměstnavatele jsou nejdůležitější schopnosti komunikační, znalost cizích jazyků, schopnost rozhodovat se a nést zodpovědnost. Na druhé straně za nejméně důležitou považují schopnost týmové práce a práce s čísly. (Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize, 2009, on-line)

V roce 2008 byl realizován výzkum týkající se potřeb a požadavků zaměstnavatelů, které kladou na absolventy škol. Co se týče absolventů s vysokoškolským vzděláním (viz.

tabulka č. 3), je pro zaměstnavatele nejdůležitější schopnost řešit problém, nést zodpovědnost, komunikační schopnosti, schopnosti rozhodovat se, ochota učit se, zběhlost v zacházení s informacemi a v používání výpočetní techniky. Zběhlost v cizích jazycích je za důležitou kompetenci požadována zaměstnavateli ze sekundárního sektoru, po vysokoškolských je požadována spíše konkrétní odbornost či jiné kompetence. (Kalousková, Vojtěch, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol..., 2008)

Tabulka č. 3 Hodnocení důležitosti kompetencí pracovníků s vysokoškolským vzděláním, dle výzkumu. Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled

Vysokoškolské vzdělání	Sekundér		Terciér		Kvartér	
	zcela nezbytné	Velmi důležité	Zcela nezbytné	Velmi důležité	Zcela nezbytné	Velmi důležité
Komunikační schopnosti	71%	24%	80%	15%	78%	17%
Čtení a porozumění prac. instrukcím	67%	25%	70%	21%	69%	18%
Zběhlost v cizích jazycích	61%	29%	53%	28%	43%	28%
Práce s čísly při pracovním uplatnění	46%	39%	54%	29%	33%	32%
Schopnost rozhodovat se	77%	20%	71%	22%	68%	23%
Schopnost řešit problém	85%	14%	73%	20%	73%	22%
Nést zodpovědnost	80%	18%	78%	16%	75%	19%
Adaptabilita a flexibilita	54%	36%	56%	30%	49%	34%
Schopnost týmové práce	58%	33%	58%	30%	49%	33%
Schopnost vést	66%	27%	65%	24%	55%	29%
Ochota učit se	67%	29%	62%	28%	61%	32%
Zběhlost v používání výpočetní techniky	69%	25%	69%	23%	62%	29%
Zběhlost v zacházení s inf.	70%	26%	66%	26%	65%	26%

Pozn.: Zvýrazněny jsou vždy tři kompetence, které jsou při pozorování ve sloupcích hodnoceny v největší míře jako „zcela nezbytné“, resp. „velmi důležité“

Zdroj dat: Kalousková, Vojtěch, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol... 2008, s. 14

Kalousková a Vojtěch dále ve výzkumu zjišťovali názor zaměstnavatelů na to, jaké kompetence jsou u absolventů nedostatečné a jejichž rozvoj by měla škola více prohlubovat a klást na ně větší důraz. Co se týče vysokoškoláků, měly by se školy dle zaměstnavatelů zaměřit především na zběhlost v cizích jazycích, schopnost nést zodpovědnost a řešit problém, ale také umění jednat s lidmi či mezilidské vztahy.

Zaměstnavatelé se také domnívají, že studenti nemají během studia dostatek praxe a mělo by tedy dle jejich názoru dojít ke zkvalitnění této oblasti, aby absolventům nechyběla zkušenost z reálného pracovního prostředí, což je často důvodem nepřijetí absolventa do zaměstnání a upřednostnění člověka s praxí. Zaměstnavatelé zejména z oblasti veřejné správy, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních služeb požadují často kompetence jako je schopnost seberealizace a sebezprezentace. Co se týče kompetencí, u kterých zaměstnavatelé předpokládají nárůst na významu v příštích letech, jsou to především zručnost v cizích jazycích, používání výpočetní techniky, ochota učit se, a adaptabilita a flexibilita. (Kalousková, Vojtěch, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol... 2008)

Co se týče přijímání nových pracovníků, jsou mezi firmami rozdíly, kdy při výběru pracovníka s praxí rozhoduje charakter předchozí praxe a odborná kvalifikace a v případě přijímání absolventa kladou zaměstnavatelé v terciárním a kvartérním sektoru důraz především na stupeň a obor dosaženého vzdělání a ochotu dále se vzdělávat. V sekundárním sektoru je pak pro zaměstnavatele důležité požadované vzdělání a orientace v oboru. Řada firem vnímá přijetí absolventa jako výhodné, kdy nový zaměstnanec není zatížen předchozími pracovními návyky, umí pracovat s počítačem, je ochotný se vzdělávat, je jazykově vybavený, flexibilní, má aktuální teoretické znalosti a vyzná se v nových technologiích, má originální nápady, je otevřený firemní filozofii a je možné získat dotaci na mzdu od ÚP. Jsou ovšem i firmy, které přijetí absolventa odmítají a zaujímají negativní postoj. Hlavními důvody pro nepřijetí absolventa jsou především nedostatek pracovních zkušeností, nereálné představy absolventa o výši mzdy, delší doba potřebná na zapracování, což je pro firmu nákladnější, nízká pracovní morálka a neschopnost proniknout do způsobu práce. Pokud se před zaměstnavatele postaví dva absolventi, z nichž jeden při studiu určitou dobu pracoval a druhý nikoli, tak zaměstnavatelé upřednostní absolventa s předchozí praxí. (Kalousková, Vojtěch, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol... 2008)

3 Královehradecký kraj

Pro účely této práce je následující kapitola věnována obecné charakteristice a zmapování situace v oblasti terciálního vzdělávání a trhu práce v Královehradeckém kraji, neboť tento kraj respektive přímo Univerzita Hradec Králové je předmětem zkoumání v následující části této práce.

Královehradecký kraj se nachází v severovýchodní příhraniční části České republiky. Krajským městem tohoto kraje je statutární město Hradec Králové, které je přirozeným spádovým centrem kraje jak s vysokou koncentrací služeb, ekonomických aktivit, správních institucí, tak i kulturních a společenských aktivit.

Královehradecký kraj zaujímá 6 procent rozlohy České republiky a mezi kraji se tak řadí na 9. místo. Na tomto území žije 5,3 procent z celkového počtu obyvatel České republiky. (CEP, 2012, s. 8)

3.1 Demografický vývoj

První podkapitola této části práce je věnována demografickému vývoji v Královehradeckém kraji, a to především vývoji počtu obyvatel a věkové struktuře obyvatel zde žijících. Následně je zde uvedena predikce budoucího vývoje.

Aktuálně, tedy k datu posledního měření ČSÚ 31. 12. 2014 žije v Královehradeckém kraji 551 590 obyvatel, z čehož je 271 147 mužů a 280 443 žen. Vývoj počtu obyvatel za předešlé období v letech 2007 až 2014 je uveden v tabulce číslo 4 níže.

Tabulka č. 4 Vývoj počtu obyvatel v Královéhradeckém kraji v letech 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel	552 212	554 520	554 402	554 803	553 856	552 946	551 909	551 590
Muži	270 333	271 803	271 733	271 934	272 236	271 657	271 229	271 147
Ženy	281 879	282 717	282 669	282 869	281 620	281 289	280 680	280 443

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Na začátku sledovaného období, tedy v roce 2007, byl počet obyvatel žijících v Královéhradeckém kraji 552 212. V následujících třech letech došlo k nárůstu celkového počtu obyvatel až na 554 803 obyvatel v roce 2010. Avšak od roku 2011 má počet obyvatel spíše klesající tendenci.

Vývoj věkové struktury obyvatelstva Královéhradeckého kraje v letech 2007 až 2014 je uveden v tabulce číslo 5 níže.

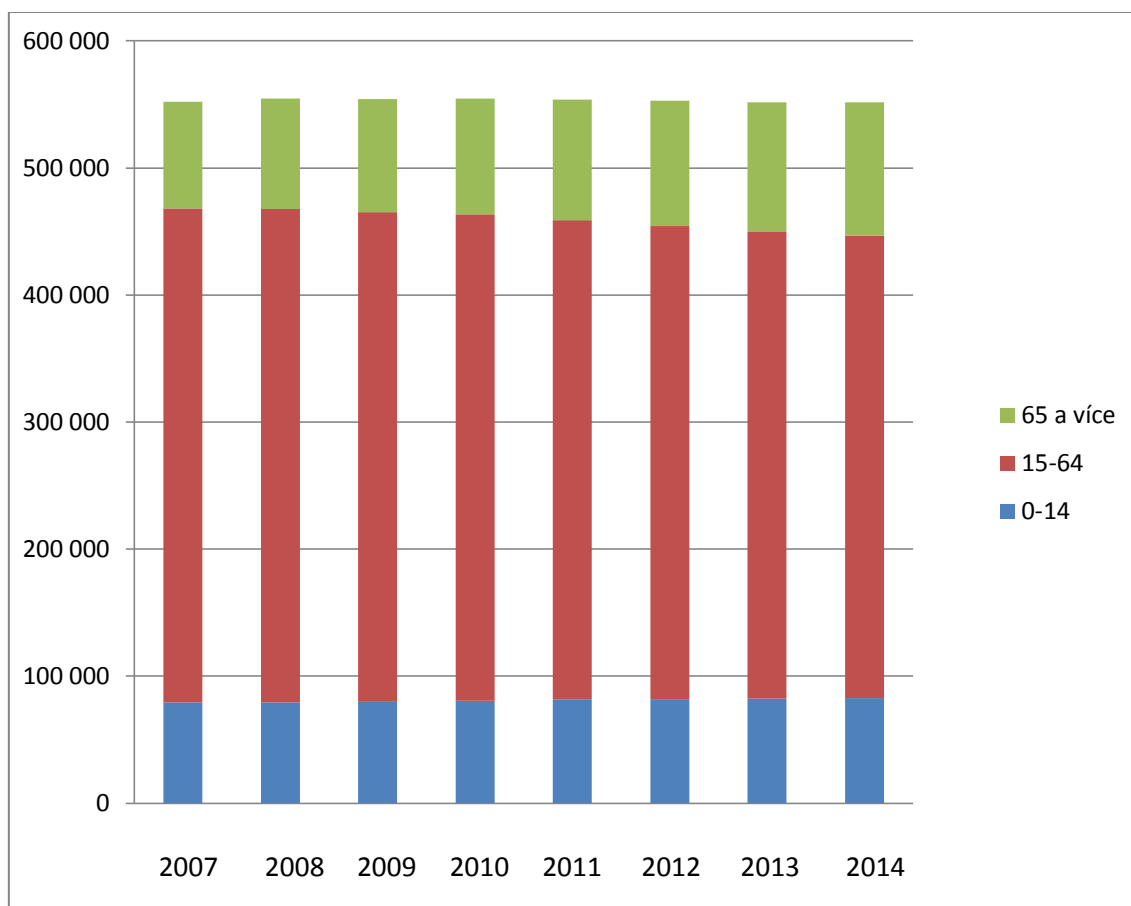
Tabulka č. 5 Vývoj věkové struktury obyvatel v Královéhradeckém kraji v letech 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel	552 212	554 520	554 402	554 803	553 856	552 946	551 909	551 590
0-14	79 367	79 228	79 811	80 624	81 441	81 789	82 276	82 902
15-64	388 608	388 434	385 465	382 757	377 554	372 586	367 934	363 915
65 a více	84 237	86 858	89 126	91 422	94 861	98 571	101 699	104 773

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Pro lepší ilustraci je uveden graf (viz. graf č. 4) vývoje počtu obyvatel a věkové struktury obyvatel v Královéhradeckém kraji níže, z kterého je patrné, že nejpočetnější skupinu obyvatelstva tvoří lidé v produktivním věku, tedy od 15 do 64 let.

Graf č. 4 Vývoj obyvatelstva v Královéhradeckém kraji

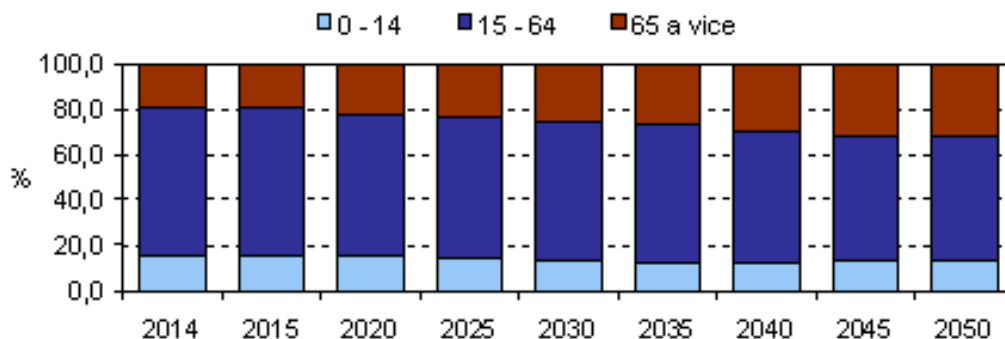
Zdroj dat: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Z uvedeného grafu je patrné, že populace v Královéhradeckém kraji demograficky stárne. Tato situace je způsobena především prodlužující se střední délkou života a zvyšujícím se počtem obyvatelstva v postproduktivním věku, zatímco vývoj porodnosti je téměř konstantní.

Podle ČSÚ patří věková struktura Královéhradeckého kraje k těm nejstarším ze všech krajů. Kraj má v současnosti druhý nejvyšší průměrný věk obyvatel hned po Hlavním městě Praze, ale na druhé straně dosahuje dlouhodobě jednu z nejvyšších nadějí na dožití u mužů i u žen. Projekce potvrzuje tuto tendenci i do budoucna. Počet dětí do 15 let věku bude v polovině století v Královéhradeckém kraji o pětinu nižší. Ekonomicky aktivní složka obyvatelstva ve věku 15–64 let se bude stále snižovat až na tři čtvrtiny současného stavu v roce 2050. Podíl této složky klesne z aktuálních dvou třetin na 55 %. Vzroste tak počet i podíl osob ve věku 65 a více let. Seniorů bude v populaci Královéhradeckého kraje přibývat. (ČSÚ, Predikce)

Predikci věkové struktury obyvatelstva Královehradeckého kraje na nadcházející období do roku 2015 zachycuje predikce ČSÚ (viz. obrázek č. 2), která je uvedena níže.

Obrázek č. 2 Predikce vývoje obyvatelstva v Královehradeckém kraji

Zdroj dat: ČSÚ, Predikce

3.2 Ekonomika a situace na trhu práce

Úkolem této podkapitoly je zmapování ekonomiky a vývoje na trhu práce v Královehradeckém kraji, především vývoje obecné míry nezaměstnanosti v tomto kraji, která bude následně využita v analytické části této práce.

Počet ekonomicky aktivních obyvatel, který je definován jako součet počtu zaměstnaných osob a nezaměstnaných osob, a obecná míra nezaměstnanosti v Královehradeckém kraji jsou uvedeny na obrázku číslo 3 níže.

Obrázek č. 3 Zaměstnanost v Královéhradeckém kraji v letech 2011-2015

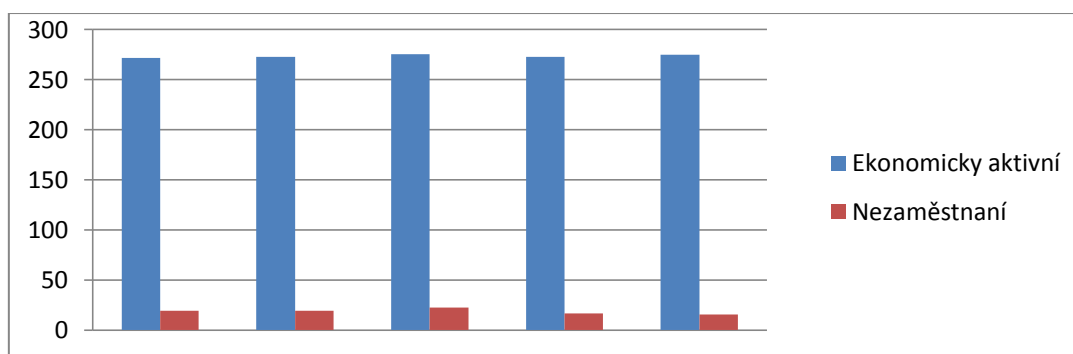
	2011	2012	2013	2014	2015
Pracovní síla (tis. osob)	271,5	272,6	275,0	272,7	274,5
v tom:					
zaměstnaní	252,2	253,2	252,4	255,9	259,1
nezaměstnaní	19,3	19,3	22,5	16,8	15,4
Ekonomicky neaktivní (tis. osob)	201,4	199,3	195,4	196,2	193,4
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	7,1	7,1	8,2	6,2	5,6

Zdroj dat: ČSÚ, Zaměstnanost

V roce 2011 činil počet ekonomicky aktivních obyvatel 271,5 tisíc. Na konci sledovaného období, tedy v roce 2015, vzrostl tento počet na 274,5 tisíc obyvatel. Počet ekonomicky aktivních obyvatel má v Královéhradeckém kraji rostoucí tendenci, kromě výkyvu v roce 2014, kdy byl zaznamenán pokles.

Obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji dosahovala v letech 2011 a 2012 hodnoty 7,1%. V roce 2013 míra nezaměstnanosti stoupla o 1,1% na hodnotu 8,2%. V následném roce 2014 byl však zaznamenán naopak pokles o celé 2% vzhledem k předešlému roku na 6,2%. Míra nezaměstnanosti klesla i v roce 2015, a to na hodnotu 5,6%, tedy nejnižší v celém sledovaném období. Vývoj počtu ekonomicky aktivních obyvatel a počtu nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji je dále ilustrován na grafu č. 5 uvedeném níže.

Graf č. 5 Vývoj počtu ekonomicky aktivních obyvatel a nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji v letech 2011-2015

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle ČSÚ

S vývojem zaměstnanosti, respektive nezaměstnanosti, souvisí vývoj ekonomické situace.

„Královehradecký kraj lze charakterizovat jako průmyslově-zemědělský region s velkým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Průmyslová centra jsou soustředěna do velkých měst, intenzivní zemědělství do Polabí a největší koncentrace cestovního ruchu i v rámci České republiky je v Krkonoších. Ze zpracovatelského průmyslu hrají nejdůležitější roli výroba motorových vozidel, výroba elektrických zařízení, výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, textilní průmysl, gumárenský a plastikářský sektor. Mezi další významné oblasti zpracování se řadí potravinářský průmysl, který vychází z intenzivního zemědělství“. (CEP, 2012, s. 43)

Za hlavní ukazatel ekonomické výkonnosti je považován hrubý domácí produkt. Vývoj hrubého domácího produktu v Královehradeckém kraji v letech 2010 až 2011 je uveden na obrázku č. 4 níže.

Obrázek č. 4 Vývoj HDP v Královehradeckém kraji v letech 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Vývoj HDP ve stálých cenách (předchozí rok = 100)	101,1	100,0	100,5	99,4	101,1
Hrubý domácí produkt celkem (mil. Kč)	202 252	203 245	207 502	210 964	218 981
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (Kč)	317 054	319 614	326 066	331 474	343 817

Zdroj dat: ČSÚ, HDP

Vývoj HDP ve stálých cenách v Královehradeckém kraji byl následující. V roce 2010 došlo po oživení ekonomiky České republiky po ekonomické krizi v roce 2009 k nárůstu tohoto ukazatele i ve sledovaném kraji o 1,1 %. V roce 2011 nebyl zaznamenán žádný růst ani pokles tohoto ukazatele. V roce 2012 zaznamenal ukazatel HDP nárůst o 0,5 %, zatímco v roce 2013 byl zaznamenán pokles o 0,6%. V roce 2014 však byl opět zaznamenán nárůst HDP o 1,1%.

3.3 Terciální vzdělávání

Vzdělávací soustava v Královehradeckém kraji zahrnuje všechny typy vzdělávacích institucí, včetně terciálního vzdělávání.

Počet studentů se odvíjí především od demografických trendů v Královehradeckém kraji, které byly popsány v předchozí podkapitole číslo 3.1, a dále pak od celkové situace v České republice, která je ovlivňována předpisy a podmínkami na celostátní úrovni stejně tak jako i celorepublikovým (respektive i mezinárodním) kontextem v oblasti vzdělávání, ekonomiky a trhu práce. Počty vysokoškolských studentů vykazují v dlouhodobém srovnání setrvalý nárůst, což je v souladu se současnými trendy a podporou vzdělanosti, která je výrazně zaměřena na podporu právě vysokého školství. (CEP, 2012, s. 68)

„Obecně systém terciálního vzdělávání v České republice rozlišuje první stupeň terciálního vzdělávání, který nesměřuje přímo k vědecké kvalifikaci, a druhý stupeň terciálního vzdělávání, jenž směřuje k vědecké kvalifikaci“. (Průcha, 1999 s. 141)

Do prvního stupně terciálního vzdělávání patří instituce poskytující vyšší odborné vzdělávání. V Královehradeckém kraji je celkem 11 vyšších odborných škol, z nichž 9 je zřizováno přímo Královehradeckým krajem a další dvě mají jiného zřizovatele, a to fyzickou nebo právnickou osobu. Vyšší odborné školy vznikly při středních školách a jsou charakteristické tím, že jsou cíleně zaměřeny na praktickou přípravu studentů pro jejich budoucí zaměstnání. Často je jejich činnost propojena s vysokými školami, a to tematicky, materiálně i personálně. Vyšší odborné školy značně spolupracují i se zaměstnavateli. „Dle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královehradeckého kraje pro období 2012 až 2016 jsou hlavní cíle pro rozvoj oblasti vyššího odborného vzdělávání následující:

- stabilizace vyššího odborného vzdělávání,
- zachování profilace a vysoké úrovně vyššího odborného vzdělávání,
- posílení postavení absolventů vyšších odborných škol na trhu práce,
- podpora prostupnosti vyššího odborného vzdělávání a bakalářského studia“ (CEP, 2012, s. 72)

Druhý stupeň terciálního vzdělání je v Královéhradeckém kraji zajištěn prostřednictvím univerzity sídlící přímo v Hradci Králové. Mimo ni se zde nachází i pobočky dalších vysokých škol. Studenti se tak zde mohou vzdělávat v řadě vzdělávacích programů a oborů, jejichž nabídka je poměrně široká. Stále zde však chybí fakulta, která by byla zaměřena na technické obory, které jsou v současné době velice perspektivní. Absence těchto oborů tak snižuje vědeckovýzkumný potenciál a má negativní dopad na trh práce. (CEP, 2012, s. 72)

Univerzita Hradec Králové je vysokou školou univerzitního typu a patří k jedné z nejvýznamnějších vzdělávacích i kulturních institucí ve východočeském regionu. Ve vzdělávací činnosti působí od roku 2000, kdy vznikla přejmenováním z Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové. Aktuálně působí na univerzitě 5 fakult, a to Pedagogická fakulta, Filozofická fakulta, Fakulta informatiky a managementu, Přírodovědecká fakulta a Ústav sociální práce. Univerzita nabízí svým studentům kolem 100 akreditovaných studijních oborů v rámci 50 akreditovaných programů. (CEP, 2012, s. 72)

Obohacování vnitřní struktury a investiční projekty jsou hlavními dlouhodobými strategickými záměry Univerzity Hradec Králové, které jsou zde realizovány prostřednictvím postupné výstavby univerzitního kampusu. Součástí činnosti Fakulty informatiky a managementu je výzkum a spolupráce s aplikovanou sférou, „které se uskutečňuje především v rámci královéhradeckého sdružení firem působících v oblasti informačních technologií, tzv. Hradecký IT klastr. Institut dalšího vzdělávání, který je součástí fakulty a pořádá různé kurzy a školení jak pro instituce, tak i pro firmy a jednotlivce.“ (CEP, 2012, s. 72)

„Hlavním posláním Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové je zajišťování vysokoškolského vzdělávání a vědecké činnosti v těch oblastech, které spadají do obecného tradičního zaměření fakult filozofického směru. Na této Filozofické fakultě v Hradci Králové studuje kolem 1 000 studentů v bakalářském, magisterském a doktorském stupni.“ (CEP, 2012, s. 72)

Další fakultou na Univerzitě Hradec Králové je Pedagogická fakulta, která má v současné době vybudovanou silnou a pevnou pozici mezi ostatními fakultami vysokých škol působících v rámci České republiky. „Posláním této fakulty je vzdělávat podle akreditovaných učitelských i neučitelských studijních programů v oblasti humanitní, pedagogické, sociální, technické, tělovýchovné a umělecké. Na pedagogické fakultě

studuje více jak 4 500 studentů v rámci bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů.“ (CEP, 2012, s. 73) Fakulta nabízí studium jak v prezenční, tak i kombinované formě studia. Absolventi této fakulty získávají nejen titul bakalář, magistr či doktor, ale kromě těchto titulů mohou získat na základě rigorózního řízení také titul doktor filozofie. V rámci této fakulty jsou provozovány různé formy celoživotního vzdělávání. Fakulta tedy vzdělává dalších 1 700 studentů v pokročilejším věku. Počty přijímaných uchazečů z celé České republiky na tento typ vzdělávání neustále rostou. Veliký zájem o celoživotní vzdělávání na Pedagogické fakultě v Hradci Králové ve většině oborů však překračuje kapacitní možnosti fakulty. (CEP, 2012, s. 73)

„Ústav sociální práce je vysokoškolským ústavem Univerzity Hradec Králové, díky kterému získala Univerzita Hradec Králové konečnou podobu vysoké školy, která sdružuje pět oborově specializovaných součástí. V rámci všech oborů, které jsou zajišťovány tímto ústavem, studuje celkově téměř 600 studentů.“ (CEP, 2012, s. 73)

Nejmladší fakultou Univerzity Hradec Králové je Přírodovědecká fakulta, jejíž akademickou obec tvoří studenti bakalářských studijních programů, které jsou prakticky zaměřené na přírodovědné obory, a dále pak studenti na ně navazujících magisterských programů, v neposlední řadě pak vysokoškolští učitelé, kteří kromě výuky svých vlastních studentů zaštiťují také významnou součást výuky studentů Pedagogické fakulty a Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové v oblasti přírodovědného vzdělávání v předmětech biologie, fyziky, chemie, informatiky, matematiky a oborových didaktik těchto předmětů u studentů učitelských studijních oborů, a to nejen v bakalářském a navazujícím magisterském studiu, ale i v doktorském studiu. (CEP, 2012, s. 73)

Jak již bylo uvedeno výše, v Královehradeckém kraji, tedy konkrétně přímo ve městě Hradec Králové, působí také několik fakult jiných vysokých škol. Jedná se o Lékařskou fakultu v Hradci Králové a Farmaceutickou fakultu v Hradci Králové, které spadají pod Univerzitu Karlovu v Praze. Dále zde působí i Fakulta vojenského zdravotnictví, která spadá pod Univerzitu obrany. Zmíněné fakulty existují a vykonávají svoji činnost v Hradci Králové již několik desítek let a mají tak stabilní pozici v rámci nabídky vzdělávání v Královehradeckém kraji. Jejich výsledky však bývají obvykle zahrnuty v rámci celorepublikových vzdělávacích statistik pod mateřské univerzity. Právě proto probíhá jejich hodnocení většinou odděleně od Univerzity Hradec Králové. Za zmínku jistě stojí

ještě vysoký počet zahraničních studentů, kteří navštěvují uvedené fakulty Univerzity Karlovy působící v Hradci Králové. (CEP, 2012, s. 73)

V Královehradeckém kraji působí, neboli spíše mají zastoupení, ještě další univerzity prostřednictvím dislokovaných pracovišť svých fakult. Jedná se o Českou zemědělskou univerzitu, která má středisko právě v Hradci Králové a v Jičíně, a Metropolitní univerzitu Praha, která má středisko v Hradci Králové. Prostřednictvím těchto středisek je studentům umožněno realizovat své studijní povinnosti částečně v Hradci Králové. Díky tomu nemusí studenti stále dojíždět do sídla daných univerzit. (CEP, 2012, s. 73)

4 Cíl výzkumu

Cílem šetření je zjistit, zda dochází k růstu počtu absolventů Univerzity Hradec Králové, zda v závislosti na zvyšujícím se počtu absolventů Univerzity Hradec Králové dochází k nárůstu absolventů vysokých škol evidovaných na úřadu práce (dále jen ÚP) v Královéhradeckém kraji a jaká je zaměstnatelnost absolventů vysokých škol v období do jednoho roku od ukončení studia v letech 2010 – 2015.

Výstupem výzkumu bude tedy zjištění, zda se zvyšuje počet absolventů Univerzity Hradec Králové, přičemž zkoumány budou absolventi všech fakult. Dalším výstupem pak bude, zjistit zda dochází k nárůstu či poklesu absolventů vysokých škol v Královéhradeckém kraji evidovaných na ÚP a zda tento růst/pokles koresponduje s růstem/poklesem absolventů zmíněné univerzity. S tímto souvisí uplatnitelnost absolventů, tzn., jaké procento absolventů se uplatní na trhu práce do jednoho roku od ukončení studia a jakým způsobem se k zaměstnávání absolventů staví zaměstnavatelé ve zmíněném kraji, tzn., zda upřednostní absolventa středoškolsky vzdělaného či vysokoškolsky a zda zaměstnavatelé znají a využívají Evropské projekty a aktivní politiku zaměstnanosti a vše smysluplně a účelově využívají.

Výzkumné otázky:

Otázka 1 (O1) Dochází k nárůstu v počtu absolventů Univerzity Hradec Králové?

Otázka 2 (O2) Má zvyšující se počet absolventů vliv na jejich následné uplatnění na trhu práce?

Otázka 3 (O3) Má dosažené vzdělání vliv na uplatnění na trhu práce?

Otázka 4 (O4) Dávají zaměstnavatelé přednost absolventům nebo uchazečům o zaměstnání s praxí?

Otázka 5 (O5) Korespondují požadavky zaměstnavatelů na vzdělání pracovníků se skutečnými personálními potřebami daného podniku?

Výzkumné předpoklady:

Předpoklad 1 (P1) Předpokládám, že dochází k nárůstu počtu absolventů Univerzity Hradec Králové.

Předpoklad 2 (P2) Předpokládám, že absolventi pracují mimo svůj obor v 70% absolventské populace.

Předpoklad 3 (P3) Předpokládám, že zaměstnavatelé k praxi získané během studia přihlížejí.

Předpoklad 4 (P4) Předpokládám, že zaměstnavatelé upřednostní vysokoškolsky vzdělaného absolventa před absolventem střední školy a že prestiž školy neznamena překážku při hledání práce.

Předpoklad 5 (P5) Předpokládám, že zaměstnavatelé využívají aktivní politiky zaměstnanosti.

4.1 Zdůvodnění předpokladů

Od roku 2001 dochází ke kontinuálnímu nárůstu počtu studentů (prezenční formy studia) a absolventů vysokých škol. Stačí jen mezi sebou porovnat rok 2001 a rok 2013 – počet studentů je téměř dvojnásobný. Ta samá situace je patrná i mezi absolventy. Podle demografických prognóz tento počet bude ještě pár let gradovat, nicméně poté se dá očekávat pomalý sestup dolů. Ovšem musíme připustit i fakt, že vysokou školu studuje i mnoho lidí při zaměstnání (v kombinované nebo distanční formě studia), a proto se dá očekávat i nadále zvyšující se počet držitelů vysokoškolského diplomu v populaci České republiky.

Koucký, Ryška a Zelenka zkoumali v rámci projektu REFLEX 2013, kteří absolventi pracují ve vystudovaném oboru a kteří mimo obor. Co se týče bakalářů, jsou výrazné rozdíly podle fakult, kdy u lékařských fakult je v 45% potřebný vystudovaný obor, stejně jako u fakult zdravotnických, kde se toto liší pouze jedním procentem (44%). V roce 2006 pracovali absolventi bakalářských oborů na místech odpovídajících jejich vystudovanému oboru v 72%, v roce 2010 se tento počet snížil na 62% a v roce 2013 došlo k poklesu až na 56%. Co se týče magistrů, dochází také k poklesu, kdy v roce 2006 pracovali v oboru v 81%, v roce 2010 došlo k poklesu na 76% a v roce 2013 se toto ponížilo na 68%. (Koucký, Ryška, Zelenka, 2014, s. 112)

Zaměstnavatelé se také domnívají, že studenti nemají během studia dostatek praxe a mělo by tedy dle jejich názoru dojít ke zkvalitnění oblastí praxí, aby absolventům nechyběla zkušenost z reálného pracovního prostředí, což je často důvodem nepřijetí

absolventa do zaměstnání a upřednostnění člověka s praxí. (Kalousková, Vojtěch, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol..., 2008, s. 26)

Nejkritičtějším je pro absolventy období mezi ukončením školy a nalezením zaměstnání, přičemž je důležité poskytnutí přiměřené podpory. V rámci Evropské unie a jejích členských států je přijato několik opatření, jež mají absolventům pomoci při získání zaměstnání. V roce 2013 byl přijat Systém záruk pro mladé. Dalším opatřením podporujícím zaměstnanost mladých lidí je Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI). Hladký přechod ze školy do zaměstnání mohou zajistit učňovská místa a stáže realizované Evropskou aliancí pro učňovskou přípravu. Zajímavým programem Evropské unie je Tvoje první práce přes EURES. (Postavení mladých na trhu práce v ČR a EU, online)

5 Metody a techniky výzkumu

Metodou mého šetření je kvantitativní výzkum, čímž se rozumí ověření stanovených výzkumných předpokladů vyplývajících z teoretické části. Pokud budou deduktivní metodou zjištěná data odpovídat vzorci stanovených předpokladů, budou tyto označeny jako platné, v opačném případě budou odmítnuty a mé předpoklady tímto vyvráceny.

Techniky použité v rámci výzkumu:

Metoda statistiky – pomocí statistiky budou ověřeny výzkumné problémy, které budou následně vyhodnoceny v závislosti na cíli práce.

Metoda dotazníkového šetření – jedná se o explorativní techniku sběru dat, která umožňuje zahrnout do výzkumu poměrně velký vzorek respondentů.

Analýza dokumentu - Data budou získávána z následujících dokumentů a projektů:

VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v podmínkách kutikulární reformy

Tento projekt byl realizován v letech 2010 – 2015, spolufinancován byl Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky a jeho řešitelem byl Národní ústav pro vzdělávání. Systém o uplatnění Absolventů škol (dále jen ISA) je výstupem tohoto projektu a poskytuje informace o oborech vzdělávání, školách a jejich aktuální vzdělávací nabídce, které propojuje s dlouhodobými poznatky o uplatnění absolventů škol na trhu práce a potřebách zaměstnavatelů. (Kariérové poradenství v podmínkách kutikulární reformy, on-line)

Projekt Reflex 2013:

Jedná se o projekt zabývající se zaměstnatelností a uplatněním absolventů vysokých škol na pracovním trhu a hodnocením získaného vysokoškolského vzdělání. Projekt obsahuje data o nedostatku či nadbytku vysokoškoláků, o kompetencích a připravenosti absolventů a o shodě mezi oborovou strukturou škol a požadavky pracovního trhu.

Úřad práce

Data budou čerpána ze statistik týkajících se absolventů škol a mladistvých v letech 2010 – 2015.

Národní ústav pro vzdělávání (dále jen NÚV)

Ústav sleduje uplatnění absolventů škol na trhu práce, jejich nezaměstnanost, uplatnění v oboru či mimo obor a nároky zaměstnavatelů. (Národní ústav pro vzdělávání, on-line)

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

Data budou získávána ze statistik týkajících se absolventů vysokých škol v letech 2010 – 2015.

5.1 Charakteristika výzkumného vzorku a popis terénu

Popis terénu

Prvotní výzkum byl realizován prostřednictvím analýzy reálných dat získaných z institucí České republiky, jako je například Úřad práce či Ministerstvo práce a sociálních věcí, a Český statistický úřad.

Druhá část výzkumu byla realizována prostřednictvím online formuláře v internetovém prostředí v rámci České republiky.

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek je tvořen absolventy Univerzity Hradec Králové v letech 2010 – 2015, přičemž do výzkumu jsou zahrnuti absolventi všech fakult s tím, že absolventi, kteří nejsou zařazeni pod žádnou fakultu, do výzkumu zahrnuti nebyli.

Tabulka č. 6 Rozdělení respondentů podle pohlaví

Respondenti	Absolventi
Ženy	8 312
Muži	3 564
Celkem	11 876

Zdroj dat: MŠMT

Tabulka zobrazuje počet respondentů rozdělených z hlediska pohlaví, přičemž je patrný výrazný genderový rozdíl, kdy absolventky značně převyšují nad absolventy muži.

Z důvodu vyšší vypovídající hodnoty je předchozí výzkumný vzorek doplněn o obyvatele Královéhradeckého kraje.

Druhý vzorek je tvořen zaměstnavateli z Královéhradeckého kraje, kteří byli osloveni v rámci dotazníkového šetření, přičemž výběr zaměstnavatelů byl volen náhodně, aby byl počet oslovených zaměstnavatelů relevantní vzhledem k počtu absolventů. Sestavený dotazník, který je uveden v příloze č. 1, během 2 měsíčního výzkumného období vyplnilo 55 respondentů.

5.2 Realizace výzkumu

Tato podkapitola je věnována prezentaci výsledků, které byly během výzkumu zjištěny. Postupně jsou zde prezentovány a zodpovězeny všechny stanovené výzkumné otázky.

Otázka 1 (O1) Dochází k nárůstu v počtu absolventů Univerzity Hradec Králové?

Cílem je najít odpověď na otázku, zda dochází k nárůstu v počtu absolventů Univerzity Hradec Králové.

V následující tabulce číslo 7 je uveden vývoj počtu absolventů Univerzity Hradec Králové od roku 2010 do roku 2015. Je zde zaznamenán celkový přírůstek absolventů během sledovaného období, který činí v absolutním měřítku 100 žen a 66 mužů během šesti let.

Tabulka č. 7 Absolventi Univerzity Hradec Králové z hlediska genderu v letech 2010 – 2015

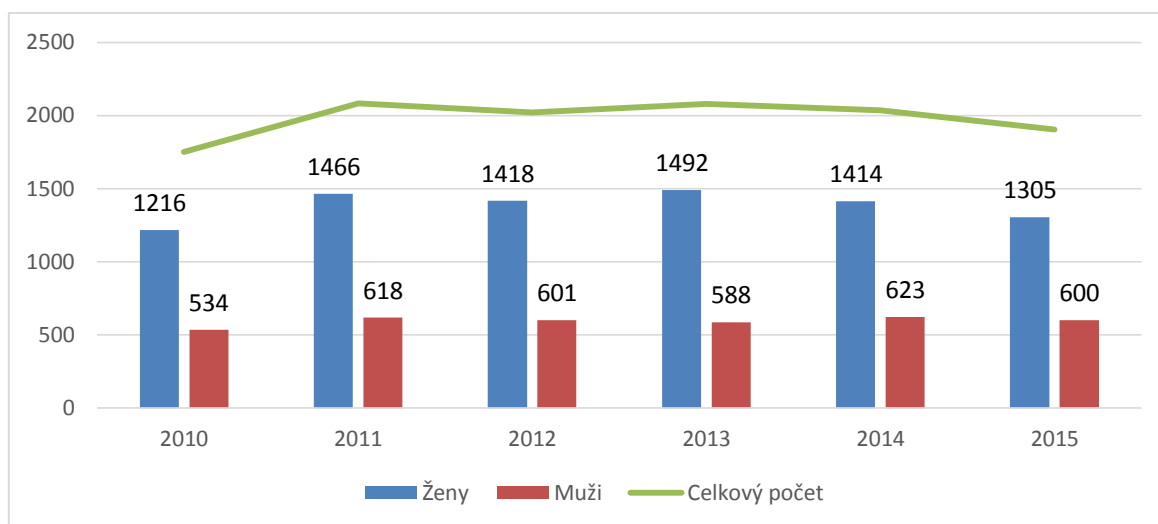
Rok	Ženy	Muži	Relativní četnost
2010	1 216	534	14,74% (<i>n</i> = 1751)
2011	1 466	618	17,55% (<i>n</i> = 2 084)
2012	1 418	601	17,00% (<i>n</i> = 2 019)
2013	1 492	588	17,51% (<i>n</i> = 2 080)
2014	1 414	623	17,15% (<i>n</i> = 2 037)
2015	1 306	600	16,04% (<i>n</i> = 1 905)
Celkem	8312	3564	100% (<i>n</i> = 11 876)

Pozn.: Nejvyšší počet Druhý nejvyšší počet Nejnižší počet Druhý nejnižší počet

Zdroj dat: MŠMT – Statistika absolventů podle vysoké školy / fakulty

Vývoj počtu absolventů Univerzity Hradec Králové je také zachycen na grafu uvedeném níže.

Graf č. 6 Absolventi Univerzity Hradec Králové z hlediska genderu v letech 2010 – 2015

Zdroj dat: MŠMT a vlastní dopočty

Tabulka č. 7 znázorněná grafem č. 6 zobrazuje počty absolventů Univerzity Hradec Králové, které jsou porovnány z hlediska genderu. Do počtu absolventů jsou zahrnuti i absolventi, kteří nejsou přiřazeni pod konkrétní fakultu, proto se celkový počet absolventů liší oproti tabulkám následujícím. Z výsledků je patrný nárůst počtu absolventů do roku 2011, kdy jejich počet dosahuje čísla 2019, což je nárůst o 15,08%. Po tomto roce počet absolventů klesá a v roce 2015 je jejich počet vyšší než v prvním sledovaném roce (2010) pouze o 8,08%.

Co se týče genderu, převažují absolventky ve všech sledovaných letech. V nejslabším roce 2010 je absolventek více o 56,09%. V roce 2011 absolventky převažují o 57,84%. V následujícím roce 2012 převyšuje počet absolventek nad absolventy o 75,62%. V roce 2013, což je rok, kdy je počet absolventek nejvyšší během sledovaného období, převažují až o 60,59%. Rok 2014 je, co se týče absolventů mužů, nejsilnějším rokem a absolventky převažují o pouhých 55,94%. Nejmenší převaha žen je pak v roce 2015, což je rok slabý celkově a absolventky převažují o pouhých 54,02%. Z uvedeného tedy vyplývá, že počet absolventek kontinuálně roste až do roku 2012 a po tomto roce dochází k poklesu počtu absolventek.

Níže uvedená tabulka zobrazuje růst nebo pokles počtu absolventů jednotlivých fakult Univerzity Hradec Králové.

Tabulka č. 8 Absolventi Univerzity Hradec Králové z hlediska jednotlivých fakult s vypuštěním absolventů nezařazených pod žádnou fakultu.

Rok	Pedagogická fakulta	Fakulta informatiky a managementu	Filozofická fakulta	Přírodovědecká fakulta	Celkový počet
2010	1 116	490	146	-	15,73% (n = 1 752)
2011	1 156	534	192	66	17,48% (n = 1 948)
2012	1 056	508	209	73	16,57% (n = 1 846)
2013	1 036	499	228	168	17,33% (n = 1 931)
2014	1 001	478	235	175	16,96% (n = 1 889)
2015	901	482	236	157	15,94% (n = 1 776)
Celkem	6 266	2 991	1 246	639	100% (n = 11 142)

Zdroj dat: MŠMT – Statistika absolventů podle vysoké školy / fakulty

Co se týče celkového počtu absolventů, je zřejmý markantní nárůst pouze do roku 2011, kdy se celkový počet absolventů navýšil o 10,06%. V následujících letech pak dochází k poklesu. V roce 2013 se počet absolventů opět navýší, poté ovšem opět klesá. Co se jednotlivých fakult týče, je zde patrný pokles absolventů na fakultě pedagogické a fakultě informatiky a managementu. Oproti tomu na fakultě filozofické a přírodovědecké se počet absolventů zvyšuje. Ovšem celkový počet absolventů je nejvyšší na fakultě pedagogické a fakultě informatiky a managementu.

V tabulce č. 9 uvedené níže je znázorněn vývoj počtu absolventů Univerzity Hradec Králové z hlediska formy studia.

Tabulka č. 9 Absolventi Univerzity Hradec Králové z hlediska formy studia

Rok	Prezenční	Kombinované	Relativní četnost
2010	1 003	748	15,72% (<i>n</i> = 1751)
2011	1290	658	17,48% (<i>n</i> = 1948)
2012	1206	640	16,57% (<i>n</i> = 1846)
2013	1340	591	17,33% (<i>n</i> = 1931)
2014	1307	582	16,96% (<i>n</i> = 1889)
2015	1241	535	15,94% (<i>n</i> = 1776)
Celkem	7387	3754	100% (<i>n</i> = 11 141)

Zdroj dat: MŠMT – Statistika absolventů podle typu studia

Z tabulky č. 9 je zřejmá převaha absolventů prezenční formy studia, přičemž nejnižší počet absolventů je v roce 2010 a nejvyšší pak v roce 2013, kdy došlo k navýšení o 25,04%. Poté dochází opět k poklesu. Počet absolventů prezenční formy studia se navyšuj oproti kombinované formě studia, kde počet absolventů klesá kontinuálně, přičemž procentuální rozdíl v letech 2010 a 2015 činí 28,48 %.

Pro vyšší vypovídající schopnost jsou dále počty absolventů porovnávány s celkovým počtem obyvatel v uměle vytvořené věkové skupině od 22 do 26 let v Královéhradeckém kraji. Je předpokládáno, že právě v tomto věku většina studentů ukončuje studium.

Výsledky poměru celkového počtu absolventů a celkového počtu obyvatel v požadovaném věku v procentech v jednotlivých letech jsou uvedeny v tabulce č. 10 níže.

Tabulka č. 10 Procentuální vývoj počtu absolventů Univerzity Hradec Králové

Rok	Počet absolventů	Počet obyvatel ve věku 22-26 let	%
2010	1750	17916	9,77%
2011	2084	17411	11,97%
2012	2019	17185	11,75%
2013	2080	17081	12,18%
2014	2037	16820	12,11%

Zdroj dat: Vlastní zpracování

V roce 2010 absolvovalo Univerzitu Hradec Králové 9,77 % z celkového počtu obyvatel ve věku 22 až 26 let žijících v Královéhradeckém kraji. Během let 2011 a 2012 absolvovalo tuto univerzitu téměř 12 % studentů. V následujících letech 2013 a 2014 počet absolventů překonal hranici 12%.

Z výše uvedených výsledků je patrné, že počet absolventů se zvyšuje a tedy dochází k růstu počtu absolventů Univerzity Hradec Králové.

Závěrem této podkapitoly je tedy odpověď na první výzkumnou otázku, že počet absolventů na Univerzitě Hradec Králové se zvyšuje.

Otázka 2 (O2) Má zvyšující se počet absolventů vliv na jejich následné uplatnění na trhu práce?

Tato otázka je zaměřena na hlavní výzkumnou otázku této práce, zda-li má zvyšující se počet absolventů vliv na jejich následné uplatnění na trhu práce.

Aby bylo možné na tuto otázku odpovědět, je nejprve nutné analyzovat vývoj nezaměstnanosti absolventů. V následujících tabulkách (viz. tabulky č. 11 a 12) je proto uveden počet absolventů nejprve bakalářského studia a poté magisterského studia, kteří byly ve sledovaném období v letech 2010 až 2015 evidováni na úřadech práce v Královéhradeckém kraji.

Tabulka č. 11 Absolventi bakalářského studia evidovaní na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015

Rok	Ženy	Muži	Relativní četnost
2010	112	67	21,57% (<i>n</i> = 179)
2011	107	49	18,80% (<i>n</i> = 156)
2014	174	94	32,29% (<i>n</i> = 268)
2015	179	48	27,35% (<i>n</i> = 227)
Celkem	572	258	100% (<i>n</i> = 830)

Zdroj dat: Úřad práce – pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých v evidenci ÚP

Tabulka č. 12 Absolventi magisterského studia evidovaní na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015

Rok	Ženy	Muži	Relativní četnost
2010	171	139	24% (<i>n</i> = 310)
2011	169	147	25,16% (<i>n</i> = 316)
2014	195	136	26,35% (<i>n</i> = 331)
2015	186	113	23,81% (<i>n</i> = 299)
Celkem	721	535	100% (<i>n</i> = 1 256)

Zdroj dat: Úřad práce – pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých v evidenci ÚP

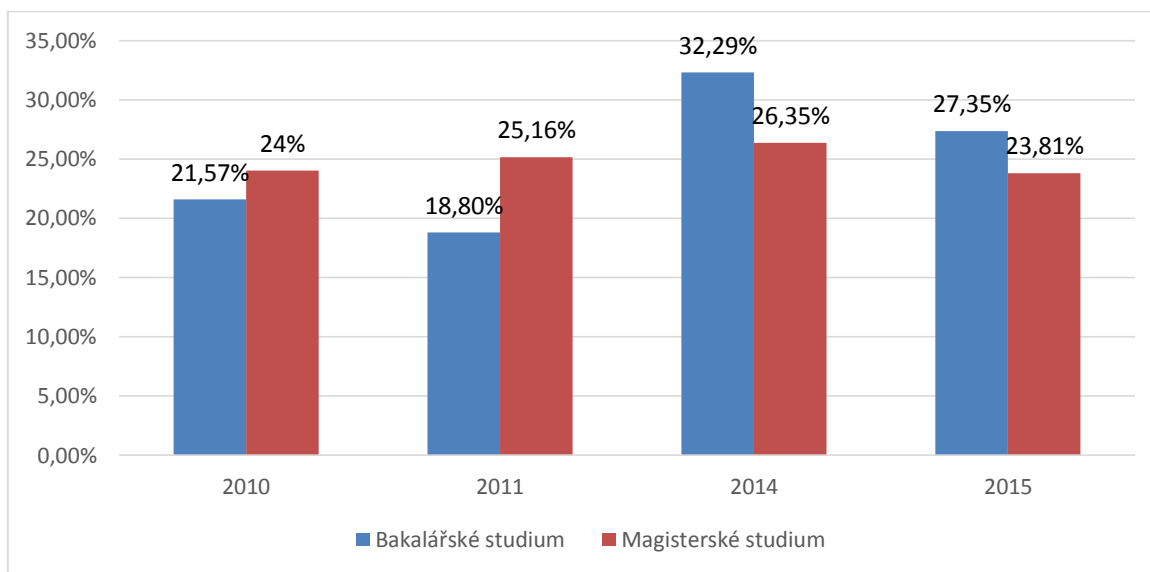
Tabulky č. 11 a č. 12 zobrazují počty absolventů evidovaných na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015 s vypuštěním let 2012 a 2013 (tato data nejsou k dispozici). Z celkových počtů je zřejmá převaha absolventů magisterského studia nad studiem bakalářským, přičemž procentuální rozdíl činí 33,92%. Co se týče nejvyšší četnosti evidovaných absolventů na ÚP, je pro obě sledované skupiny shodný rok 2014, kdy absolventi bakalářského studia činí 32,29% z celkového počtu a absolventi magisterského studia pak činí 26,35% z celkového počtu. Nejméně evidovaných bakalářů je v roce 2012, kdy se jich na ÚP evidovalo pouze 156, tedy 18,80% z celkového počtu. Evidovaných magistrů je pak nejméně v roce posledním sledovaném, tedy v roce 2015, kdy se jich evidovalo pouze 23,81% z celkového počtu. Nezaměstnanost absolventů bakalářského studia tedy dle výsledků z tabulky č. 4 roste. V roce 2015 došlo k mírnému poklesu, ovšem stále je jejich počet vyšší než v letech předcházejících roku 2014. Nezaměstnanost absolventů magisterského studia se zvyšovala kontinuálně do roku 2014, kdy byl jejich počet nejvyšší. V roce 2015 je jich evidováno nejméně za celé sledované období.

Z genderového hlediska je více nezaměstnaných absolventek ve všech sledovaných obdobích. Co se týče bakalářského studia, ženy převažují mnohem více než ve studiu magisterském, zde není rozdíl tak markantní.

Pro ilustraci je níže uveden graf č. 7, který porovnává data z tabulky č. 11 a tabulky č. 12, tedy absolventy bakalářského a magisterského studia, kteří byli evidováni na ÚP v letech 2010 – 2015.

Graf č. 7 Absolventi bakalářského a magisterského studia evidovaní na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Zdroj dat: Vlastní zpracování

V následující části jsou porovnávány počty absolventů Univerzity Hradec Králové s počtem absolventů evidovaných na úřadech práce v Královéhradeckém kraji ve sledovaném období. K této analýze budou využita již interpretovaná data z předchozí části.

Celkové počty absolventů Univerzity Hradec Králové a celkové počty absolventů, kteří byly v analyzovaném období evidováni na úřadech práce v Královéhradeckém kraji, jsou uvedeny v tabulce níže.

Tabulka č. 13 Porovnání celkového počtu absolventů a absolventů evidovaných na ÚP

Rok	Počet absolventů	Počet evidovaných na ÚP	%
2010	1750	489	27,94%
2011	2084	472	22,65%
2014	2037	599	29,41%

Zdroj dat: Vlastní zpracování

V roce 2010 bylo po ukončení studia evidováno celkem téměř 28% absolventů na úřadech práce, zatímco v roce 2011 bylo evidováno pouze necelých 23% absolventů. Během těchto dvou let byl zaznamenán pokles 5%, přičemž celkový objem absolventů se zvýšil o 334. Při porovnání dat z let 2011 a 2014 je naopak evidován pokles celkového objemu o 47 absolventů, přičemž v roce 2014 bylo evidováno na úřadu práce přes 29% z celkového počtu absolventů, což znamenalo nárůst o 6% k předešlému období.

Z výše uvedených výsledků tedy není patrný vliv počtu absolventů na počet uchazečů o práci evidovaných na úřadech práce po ukončení studia.

Další provedená analýza je zaměřena na porovnání počtu absolventů evidovaných na úřadech práce s počtem obyvatel v Královéhradeckém kraji ve věku 22-26 let ve sledovaném období (viz. tabulka č. 14). Poměrem těchto dvou hodnot byl získán ukazatel míry nezaměstnanosti absolventů v Královéhradeckém kraji, který je společně s ukazatelem obecné míry nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji uveden v tabulce níže.

Tabulka č. 14 Míra nezaměstnanosti absolventů a obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji

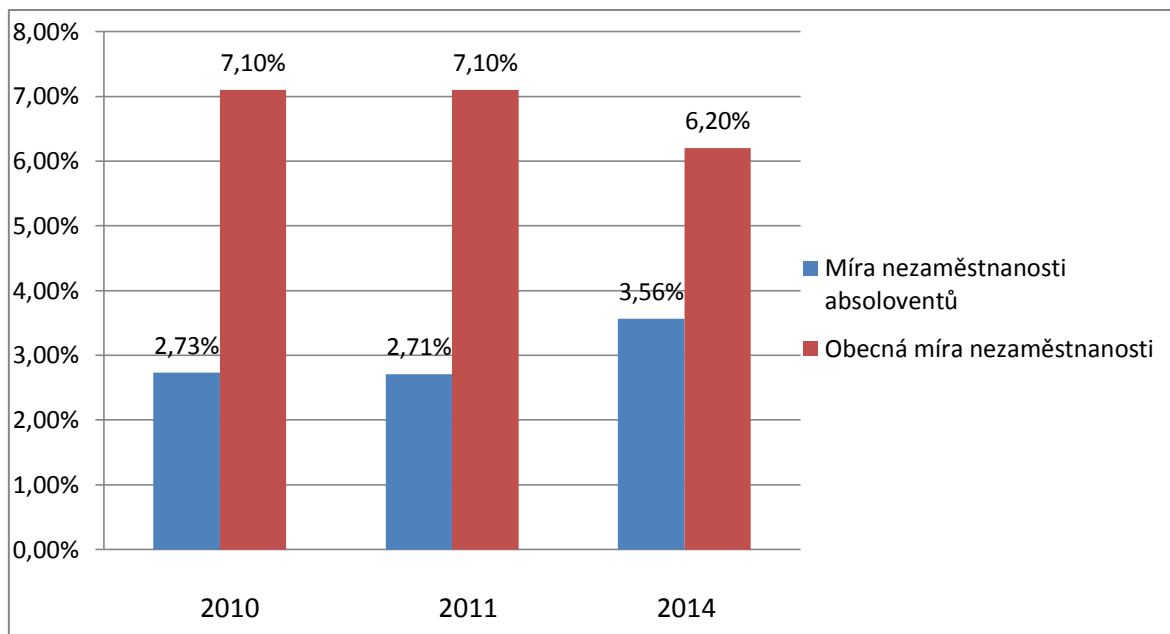
Rok	Počet absolventů	Počet evidovaných absolventů na ÚP	Počet obyvatel ve věku 22-26 let	Míra nezaměstnanosti absolventů	Obecná míra nezaměstnanosti
2010	1750	489	17916	2,73%	7,10%
2011	2084	472	17411	2,71%	7,10%
2014	2037	599	16820	3,56%	6,20%

Zdroj dat: Vlastní zpracování

V roce 2010 byla míra nezaměstnanosti absolventů 2,73%. V následujícím roce míra nezaměstnanosti mírně klesla o 0,02 % na 2,71%, přičemž v tomto roce se zvýšil celkový počet absolventů. V roce 2014 naopak vzrostla míra nezaměstnanosti absolventů na 3,56% oproti předchozímu sledovanému období, přičemž počet absolventů v tomto roce poklesl. Ani v tomto případě se neprojevil vliv počtu absolventů na jejich nezaměstnanosti.

Vývoj uměle vytvořené míry nezaměstnanosti absolventů pro účely této práce byl následně porovnán s obecnou mírou nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji. Výsledek tohoto porovnání je znázorněn na grafu č. 8 uvedeném níže.

Graf č. 8 Míra nezaměstnanosti absolventů a obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že zatímco v letech 2010 a 2011 míra nezaměstnanosti absolventů a obecná míra nezaměstnanosti dosahovala prakticky stejného rozdílu, v roce 2014 došlo k poklesu obecné míry nezaměstnanosti o 0,9%, ale u míry nezaměstnanosti absolventů došlo naopak k nárůstu tohoto ukazatele o necelých 0,8%.

Otázka 3 (O3) Má dosažené vzdělání vliv na uplatnění na trhu práce?

Další část této práce se zabývá výzkumnou otázkou, zda-li má dosažené vzdělání vliv na uplatnění na trhu práce.

K zodpovězení této otázky budou využita data vypovídající o vzdělanostní struktuře nezaměstnaných obyvatel Královéhradeckého kraje z období od roku 2010 do roku 2015. Jelikož došlo v roce 2014 ke změně periodicity statistik vedených Ministerstvem práce

a sociálních věcí ČR ze čtvrtletních na měsíční, jsou uvedena data vždy ke konci daného roku, a to do roku 2013 na čtvrtletní bázi a od roku 2014 na měsíční bázi, avšak vždy k 31. 12. daného roku.

Vzdělanostní struktura uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji v letech 2010 až 2015 je uvedena v tabulce č. 15 níže.

Tabulka č. 15 **Vzdělanostní struktura uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015**

ROK / DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bez vzdělání	7	9	24	17	10	6
Neúplné základní vzdělání	38	41	35	33	41	36
BEZ VZDĚLÁNÍ	45	50	59	50	51	42
Základní vzdělání	6 097	5 839	6 461	7 227	6 385	5 255
PRIMÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	6 097	5 839	6 461	7 227	6 385	5 255
Nižší střední vzdělání	14	13	27	23	12	9
Nižší střední odborné vzdělání	682	666	385	351	646	460
Střední odborné vzdělání s výučním listem	10 496	8 993	10 806	11 656	9 490	7 032
Střední odborné bez maturity a výučního listu	219	173	117	123	162	100
NÍŽŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	11 411	9 845	11 335	12 153	10 310	7 601
ÚSV	678	632	539	549	669	520
ÚSO s výučním listem a maturitou	1 157	965	763	815	937	736
ÚSO s maturitou a bez vyučení	3 998	3 510	4 551	5 190	3 994	3 080
VYŠŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	5 833	5 107	5 853	6 554	5 600	4 336
Vyšší odborné vzdělání	208	197	227	227	207	175
Bakalářské vzdělání	231	293	305	393	381	341
NÍŽŠÍ TERCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ	439	490	532	620	588	516
VŠ	826	834	926	1 036	894	803
Doktorské vzdělání	27	20	44	38	38	21
VYŠŠÍ TERCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ	853	854	970	1 074	932	824

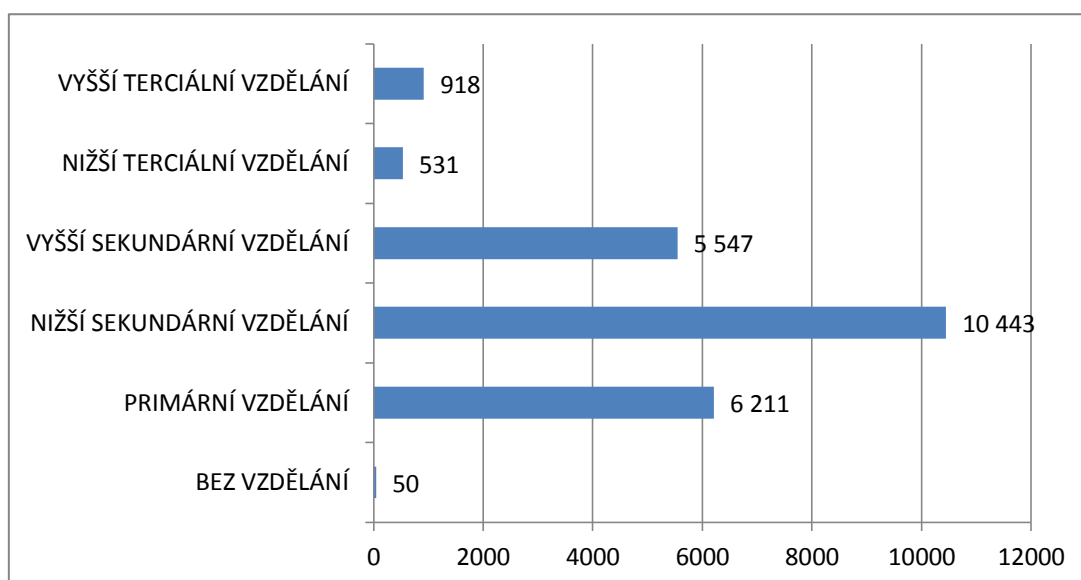
Zdroj dat: Vlastní zpracování dle statistik MPSV (2016)

Z výše uvedených dat je patrné, že nejpočetnější skupinou uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji je z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání skupina s nižším

sekundárním vzděláním, dále pak skupina obyvatel s primárním vzděláním a vyšším sekundárním vzděláním.

Pro lepší ilustraci je níže uveden strukturální graf, kde jsou vyjádřeny průměrné počty uchazečů o práci během sledovaného období v jednotlivých vzdělanostních skupinách.

Graf č. 9 Průměrné počty uchazečů o práci v Královohradeckém kraji v letech 2010 – 2015 dle dosaženého vzdělání

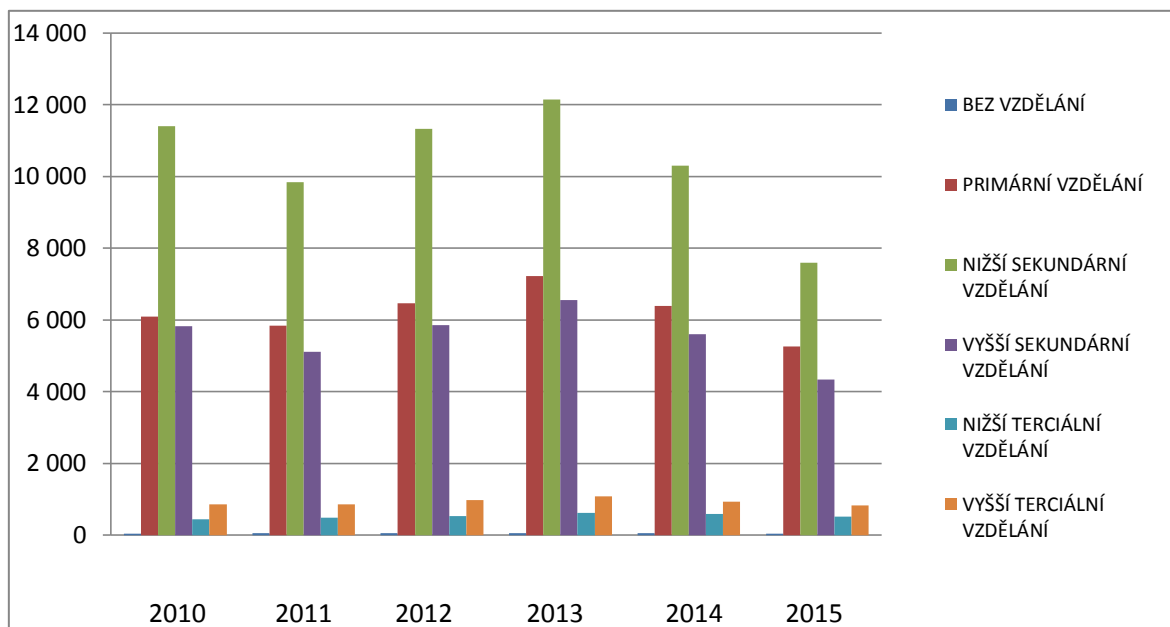

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Během sledovaného období dosahovala průměrná hodnota počtu uchazečů o práci s nižším sekundárním vzděláním hranice 10 443 uchazečů. Druhá nejvyšší průměrná hodnota, která dosahovala 6 211 uchazečů o práci, se vyskytla u skupiny obyvatel Královohradeckého kraje s primárním vzděláním. Průměrná hodnota přes 5 tisíc uchazečů byla dosažena ještě u skupiny s vyšším sekundárním vzděláním. Naopak, pomineme-li speciální skupinu uchazečů o práci bez vzdělání, kde průměrná hodnota během sledovaného období dosahovala pouze 50 uchazečů, skupiny uchazečů s vyšším a nižším terciálním vzděláním dosahovaly podstatně nižších hodnot oproti ostatním skupinám. U uchazečů s vyšším terciálním vzděláním činila průměrná hodnota 918, zatímco u uchazečů s nižším terciálním vzděláním dokonce téměř polovinu, tedy průměrně 531 uchazečů.

Vývoj počtu uchazečů v jednotlivých letech sledovaného období je zachycen na grafu níže.

Graf č. 10 Vývoj vzdělanostní struktury uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

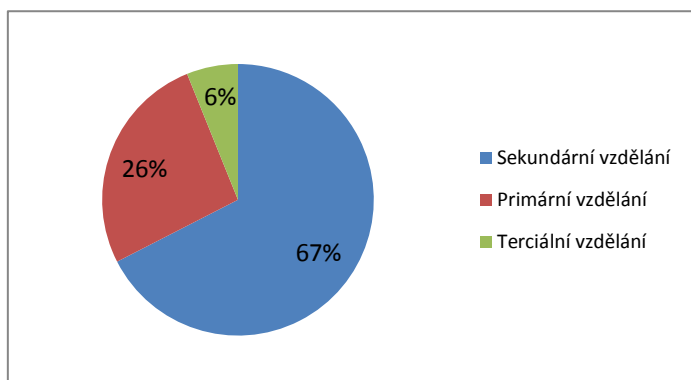

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že vývoj v jednotlivých letech je prakticky identický a kopíruje sinusoidu celkové nezaměstnanosti v kraji. Nejsou zde patrné žádné výkyvy mezi jednotlivými vzdělanostními skupinami během sledovaného období.

Na následujícím grafu č. 11 jsou výše uvedené vzdělanostní skupiny sloučeny do obecnějších skupin. Byly vytvořeny tři skupiny, v nichž v první skupině mají uchazeči o práci nejvyšší dosažené vzdělání základní, nebo-li primární, druhou skupinu tvoří uchazeči o práci se středním, nebo-li sekundárním vzděláním, a třetí skupina je tvořena absolventy vysokých či vyšších škol, tedy uchazeči s ukončeným terciálním vzděláním.

Graf č. 11 Procentní vyjádření uchazečů o práci dle dosaženého vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z celkového počtu uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji má pouze 6 procent ukončené terciální vzdělání a to jsou absolventi vysoké či vyšší odborné školy. Absolventi sekundárního vzdělávání naopak tvoří tři čtvrtiny z celkového počtu uchazečů, a to 67 procent. Vzhledem k těmto dosaženým výsledkům je možné konstatovat, že dosažené vzdělání uchazečů o práci má značný vliv na jejich uplatnění na trhu práce.

Pro vyšší vypovídající schopnost tohoto výzkumu je třeba analyzovat i situaci na trhu práce z druhé strany tzn. z pohledu nabízených míst a jejich požadavků na ukončené vzdělání potenciálních zájemců.

Struktura volných pracovních míst z hlediska požadavků na ukončené dosažené vzdělání uchazečů v Královéhradeckém kraji v období od roku 2010 až do roku 2015 je uvedena v tabulce níže.

Tabulka č. 16 Struktura volných pracovních míst z hlediska požadavků na vzdělání v Královeshradeckém kraji v letech 2010-2015

ROK / POŽADOVANÉ VZDĚLÁNÍ	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bez vzdělání	9	6	10	20	37	37
Neúplné základní vzdělání	0	0	0	0	0	0
BEZ VZDĚLÁNÍ	9	6	10	20	37	37
Základní vzdělání	320	305	365	397	719	1 379
PRIMÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	320	305	365	397	719	1 379
Nižší střední vzdělání	2	0	2	0	1	18
Nižší střední odborné vzdělání	1	2	0	7	29	199
Střední odborné vzdělání s výučním listem	553	882	411	477	1 358	1 511
Střední odborné bez maturity a výučního listu	1	2	1	4	6	5
NIŽŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	557	886	414	488	1 394	1 733
ÚSV	9	10	26	26	13	49
ÚSO s výučním listem a maturitou	42	64	50	59	130	130
ÚSO s maturitou a bez vyučení	303	244	194	245	348	439
VYŠŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	354	318	270	330	491	618
Vyšší odborné vzdělání	9	7	6	10	29	25
Bakalářské vzdělání	16	8	2	2	3	7
NIŽŠÍ TERCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ	25	15	8	12	32	32
VŠ	89	83	53	49	94	131
Doktorské vzdělání	0	0	1	3	0	0
VYŠŠÍ TERCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ	89	83	54	52	94	131

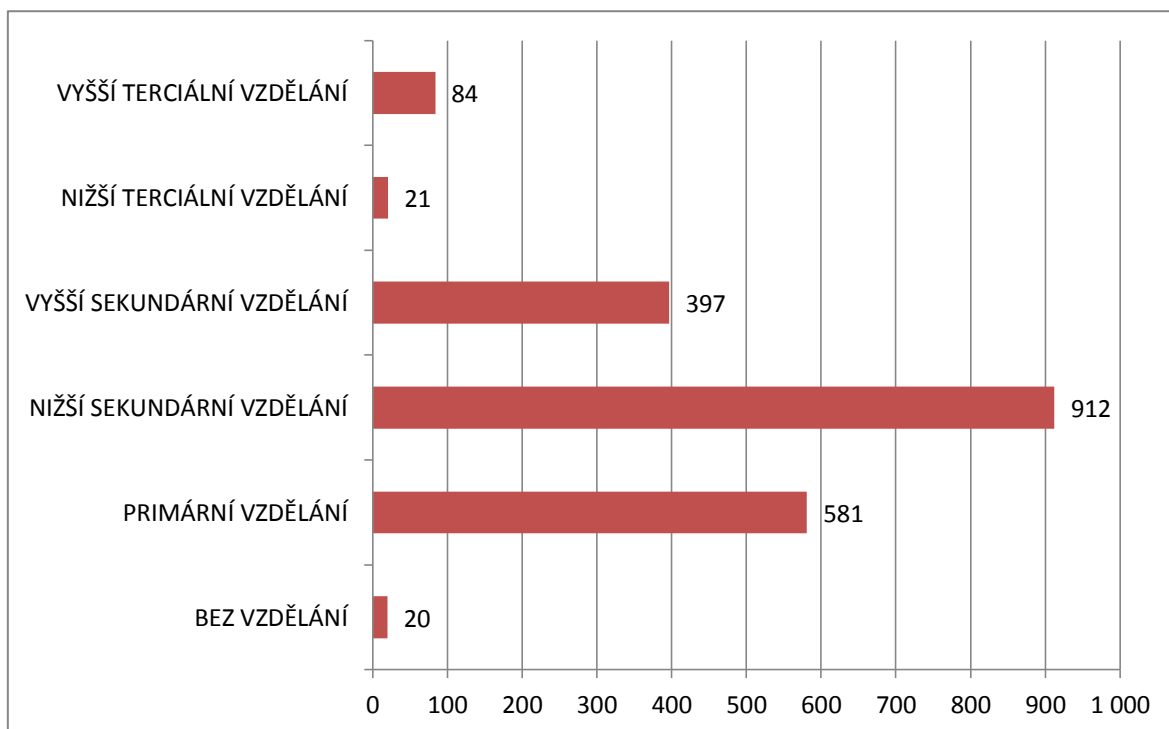
Zdroj dat: Vlastní zpracování dle statistik MPSV (2016)

V Královeshradeckém kraji bylo nejvíce volných míst ve skupině s požadovaným ukončeným nižším sekundárním vzděláním, zejména jsou požadováni pracovníci se středním odborným vzděláním s výučním listem.

Pro lepší ilustraci je níže uveden strukturální graf č. 12, kde jsou vyjádřeny průměrné počty volných pracovních míst podle požadavků na dosažené ukončené vzdělání během sledovaného období v Královeshradeckém kraji.

Graf č. 12 Průměrné počty volných míst v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015 dle požadovaného vzdělání

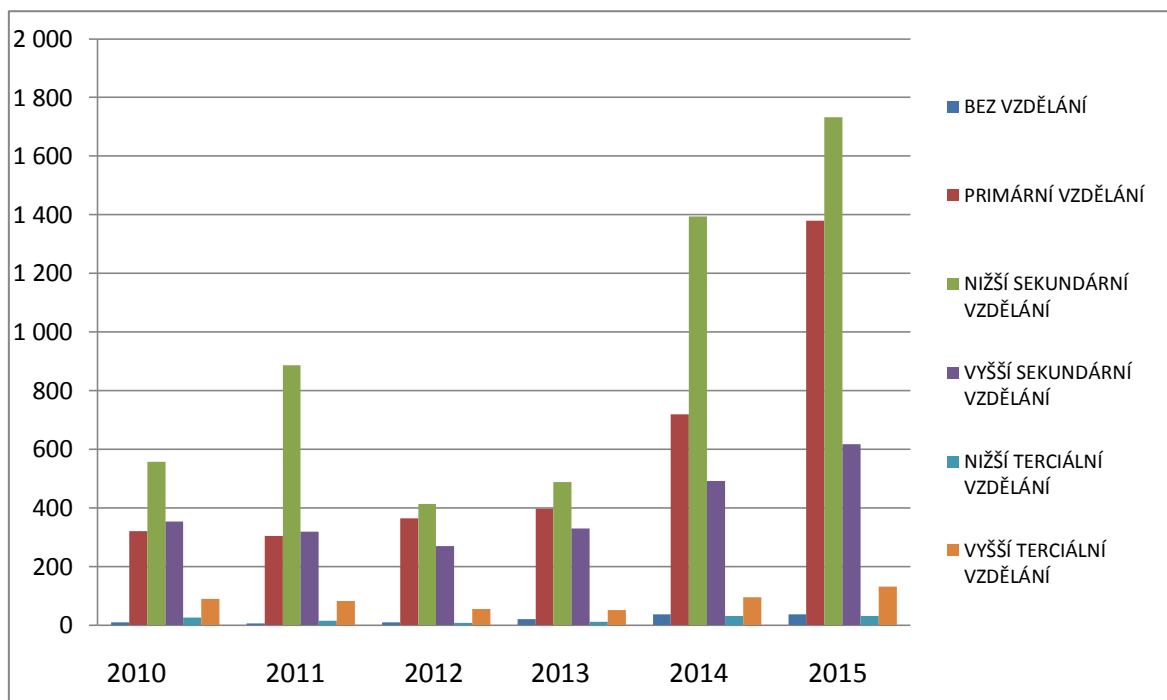

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Během sledovaného období bylo nejvíce volných míst nabízeno uchazečům s nižším sekundárním vzděláním, průměrně jim bylo nabízeno 912 volných míst ročně. Uchazečům s primárním vzděláním bylo nabízeno průměrně 581 volných míst. Uchazečům s vyšším sekundárním vzděláním bylo průměrně nabízeno v Královéhradeckém kraji 397 volných míst ročně. Absolventům vysokých škol, tedy absolventům s vyšším terciálním vzděláním, bylo průměrně nabízeno 84 míst ročně, zatímco absolventům vyšších odborných škol a bakalářským absolventům, tedy uchazečům s ukončeným nižším terciálním vzděláním, bylo průměrně nabízeno pouze 21 volných míst ročně. Vůbec nejméně pracovních míst, tedy v průměru 20, je nabízeno uchazečům, kteří nemají žádné vzdělání.

Vývoj počtu volných míst podle požadavků na dosažené vzdělání potenciálních uchazečů v jednotlivých letech sledovaného období v Královéhradeckém kraji je zachycen na grafu umístěném níže (viz. graf č. 13).

Graf č. 13 Vývoj počtu volných míst podle požadavků na dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z uvedeného grafu je patrné, že počet volných pracovních míst v Královéhradeckém kraji během sledovaného období má rostoucí tendenci, přičemž rapidní nárůst byl započat v roce 2014 a pokračoval v roce 2015. Ve všech sledovaných letech byl největší počet volných míst nabízen uchazečům s nižším sekundárním vzděláním, naopak nejméně byla nabízena místa pro uchazeče bez žádného dosaženého vzdělání.

Vývoj volných pracovních míst, na které je požadováno nižší sekundární vzdělání, zaznamenal sice pokles v roce 2012 a 2013 téměř o polovinu vzhledem k předchozímu období, tedy k roku 2011. Následně v roce 2014 však počet volných míst opět vzrostl, a to téměř trojnásobně z 488 volných míst na 1 394 volných míst a jejich nárůst pokračoval i v následujícím roce 2015, a to až na své maximum během sledovaného období, na počet 1 733 volných míst.

Počty volných pracovních míst, na které je požadováno pouze základní, neboli primární vzdělání vykazovaly rostoucí tendenci během celého sledovaného období, kromě

roku 2012, kdy byl zaznamenán mírný pokles o 15 volných míst vzhledem předchozímu roku 2011, tedy z 320 volných míst na 305 volných míst. Od roku 2013 byl tento nárůst téměř dvojnásobný vzhledem vždy k předešlému roku. Maxima bylo dosaženo na konci sledovaného období, tedy v roce 2015, kdy počet volných pracovních míst vystoupal na hodnotu 1 379 oproti 719 volným místům v Královehradeckém kraji v předešlé roce 2014.

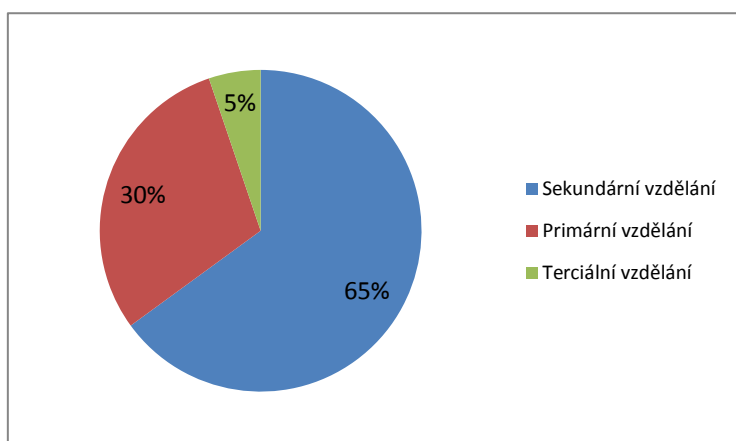
Počty volných pracovních míst, které jsou podmíněny dosaženým vyšším terciálním vzděláním, tedy jsou určeny pro absolventy vysokých škol, měly zpočátku sledovaného období klesající charakter. V roce 2010 bylo absolventům nabízeno v Královehradeckém kraji 89 volných míst. V následujícím roce 2011 byl zaznamenán mírný pokles o 6 volných míst, tedy na hodnotu 83. V roce 2012 byl zaznamenán větší pokles, a to o 29 volných míst. Pokles pokračoval i v roce 2013, avšak v tomto roce byl úbytek pouze o 2 pracovní místa. V roce 2013 tak bylo v Královehradeckém kraji pouze 52 volných míst pro absolventy vysokých škol. V následujícím roce, tedy v roce 2014, došlo k jejich téměř dvojnásobnému nárůstu na počet 94 volných míst. Tento růst pokračoval i v roce 2015, kdy počet volných míst pro absolventy vysokých škol dosáhl svého maxima během sledovaného období, a to na celkový počet 131 volných míst.

Vývoj v oblasti nižšího terciálního vzdělání z pohledu volných pracovních míst byl během sledovaného období prakticky podobný jako v případě vyššího terciární vzdělání, avšak s mnohem menšími absolutními počty. Do roku 2012 byl v každém roce oproti předchozímu roku zaznamenán pokles a naopak od roku 2013 byl již zaznamenán nárůst volných pracovních míst určených absolventům vyšších odborných škol a absolventům bakalářského studia na vysokých školách. V roce 2010 bylo těmto absolventům nabízeno 25 volných míst, v následujícím roce 2011 již pouhých 15 volných míst a v roce 2012 dokonce jen 8 volných míst. V následujícím roce 2013 však již došlo k mírnému nárůstu na 12 volných míst pro absolventy. V roce 2014 došlo k rapidnímu nárůstu, a to téměř trojnásobnému, na 32 volných míst. Tento počet se udržel na stejné hranici i v následujícím roce 2015 a je tak maximem v celém sledovaném období, co se týká volných míst pro skupinu uchazečů s požadovaným nižším terciálním vzděláním.

Na následujícím grafu č. 14 jsou výše uvedené vzdělanostní požadavky na volná pracovní místa seskupeny do obecnějších skupin. Obdobným způsobem jako u uchazečů o

práci rozřazených dle jejich dosaženého vzdělání, byly vytvořeny tři skupiny. V první skupině jsou volná pracovní místa, kde je požadováno nejvyšší dosažené vzdělání základní, neboli primární, druhou skupinu tvoří volná místa, kde je požadováno střední, neboli sekundární vzdělání, a třetí skupina je tvořena volnými pracovními místy, kde je požadováno ukončené vzdělání z vysokých či vyšších škol, tedy terciální vzdělání.

Graf č. 14 Procentuální vyjádření počtu volných míst podle požadavků na dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

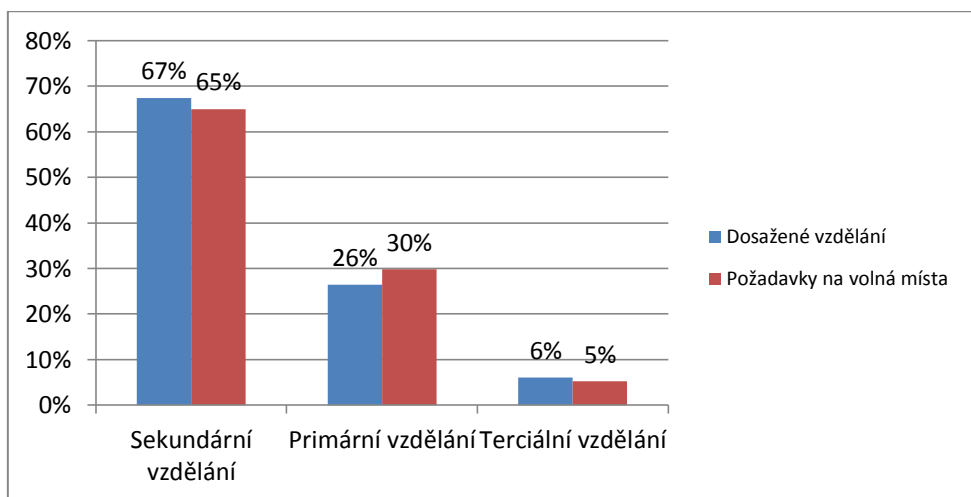

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Nejvíce volných pracovních míst v Královéhradeckém kraji tvoří ta místa, kde je požadováno sekundární vzdělání. Tato skupina tvoří celkem 65 % ze všech nabízených míst. 30 % míst je určeno pro uchazeče, kteří mají pouze základní, neboli primární vzdělání. Pro absolventy terciálního vzdělání je průměrně učeno pouze 6 % volných míst v Královéhradeckém kraji.

Při procentuálním porovnání požadavků na vzdělání a vzdělanostní struktury uchazečů o práci byly získány výsledky, které jsou zobrazeny na grafu níže.

Graf č. 15 Procentuální porovnání požadavků na vzdělání a vzdělanostní struktury uchazečů v Královéhradeckém kraji

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z uvedeného grafu č. 15 je patrné, že v procentuálním vyjádření víceméně požadavky na volná pracovní místa korespondují s dosaženým vzděláním uchazečů. V oblasti sekundárního vzdělávání je rozdíl mezi vzdělanostní strukturou uchazečů a požadavky na volná místa 2 %. V oblasti primárního vzdělávání je tento rozdíl ve prospěch požadavků na volná pracovní místa 4%, což znamená, že v poměrovém vyjádření je více pracovních míst, kde je vyžadováno sekundární vzdělání, než uchazečů, kteří mají ukončené sekundární vzdělání. V oblasti terciálního vzdělávání je rozdíl pouze 1 %, a to ve prospěch dosaženého vzdělání uchazečů, což znamená, že v poměrovém vyjádření je více uchazečů o práci s ukončeným terciálním vzděláním než volných pracovních míst, kde je toto vzdělání vyžadováno.

Z provedeného porovnání vyplývá, že trh práce v Královéhradeckém kraji je udržován v pomyslné rovnováze vzhledem k poměru uchazečů a volných míst z hlediska dosaženého vzdělání.

Aby bylo možné odpovědět na otázku, zda-li má dosažené vzdělání vliv na uplatnění na trhu práce, je třeba v rámci této práce provést ještě vzájemné porovnání absolutních počtů uchazečů a volných míst z hlediska jejich vzdělanostní struktury. K tomu jsou využita výše uvedená data, především pak průměrné dosahované hodnoty v rámci jednotlivých vytvořených vzdělanostních skupin. Tyto data jsou přehledně uspořádána v tabulce č. 17.

Tabulka č. 17 Porovnání průměrného počtu volných míst a průměrného počtu uchazečů v Královeshradeckém kraji podle vzdělanostní struktury

Vzdělanostní struktura	Průměrný počet volných míst	Průměrný počet uchazečů	Absolutní rozdíl	Procentní vyjádření
BEZ VZDĚLÁNÍ	20	50	-30	0%
PRIMÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	581	6 211	-5 630	26%
NIŽŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	912	10 443	-9 531	44%
VYŠŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁNÍ	397	5 547	-5 150	24%
NIŽŠÍ TERCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ	21	531	-510	2%
VYŠŠÍ TERCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ	84	918	-834	4%
CELKEM	2 015	23 700	-21 685	100%

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Absolutní rozdíl mezi průměrnými počty volných pracovních míst a průměrnými počty uchazečů v rámci vytvořených vzdělanostních struktur ukazuje, v jakých skupinách je nejvyšší převis poptávky po práci nad nabídkou práce.

Z uvedené tabulky je patrné, že nejvyšší převis vykazuje skupina s nižším sekundárním vzděláním, kde tento převis činí 9 531, což je celých 44% ze všech nezaměstnaných v Královeshradeckém kraji. Druhý nejvyšší převis byl zaznamenán u skupiny s primárním vzděláním, tedy převis 5 630 uchazečů o práci nad volnými místy určenými pro tuto vzdělanostní skupinu. Třetí nejvyšší převis vykazuje skupina s vyšším sekundárním vzděláním. Na trhu práce je tak v Královeshradeckém kraji o 5 150 absolventů středních škol více než je volných míst pro ně určených.

Pomineme-li specifickou skupinu bez vzdělání, která vykazuje minimální hodnoty jak pro počet uchazečů o práci, tak i pro počet volných míst určených této skupině, výsledkem tohoto porovnání je fakt, že nejmenší převisy poptávky po práci nad její nabídkou vykazují skupiny s terciálním vzděláním. Převis uchazečů o práci z řad absolventů vysokých škol nad nabídkou volných pracovních míst je v Královeshradeckém kraji 834 uchazečů, což jsou pouhá 4 % z celkového počtu nezaměstnaných. U uchazečů z řad absolventů vyšších odborných škol a absolventů vysokých škol s bakalářským

programem jsou výsledky ještě příznivější. Převís uchazečů z této skupiny činní pouze 510 uchazečů, což jsou 2 procenta z celku.

Závěrem tohoto porovnání je odpověď na výzkumnou otázku, že dosažené vzdělání má vliv na uplatnění na trhu práce. Neboť mezi vysokoškolsky vzdělanými osobami je mnohem menší nezaměstnanost než u méně vzdělaných osob.

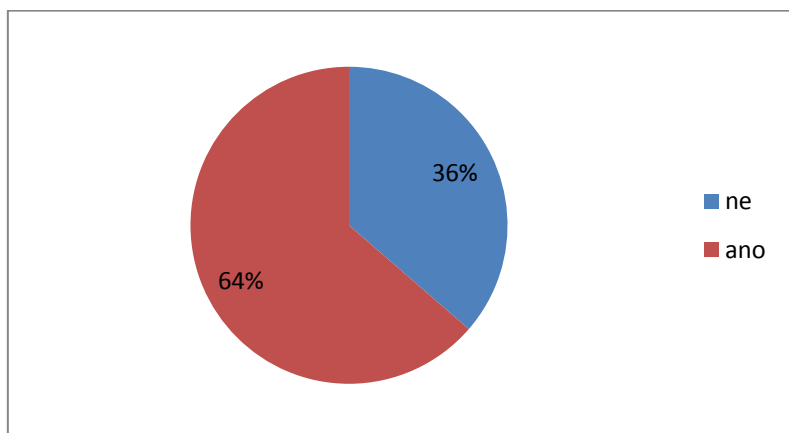
Otázka 4 (O4) Dávají zaměstnavatelé přednost absolventům nebo uchazečům o zaměstnání s praxí?

V následující části práce budou prezentována data, která byla získána v rámci dotazníku, jehož respondenty byli samotní zaměstnavatelé v Královéhradeckém kraji.

Podle dosažených výsledků zaměstnavatelé v Královéhradeckém kraji v 64 % absolventy zaměstnávají a 36 % respondentů absolventy vysokých škol nezaměstnává a dává přednost pracovníkům bez vysokoškolského vzdělání.

Výše uvedené výsledky jsou demonstrovány na grafu níže.

Graf 1. Odpovědi respondentů na otázku, zda-li zaměstnávají absolventy vysokých škol

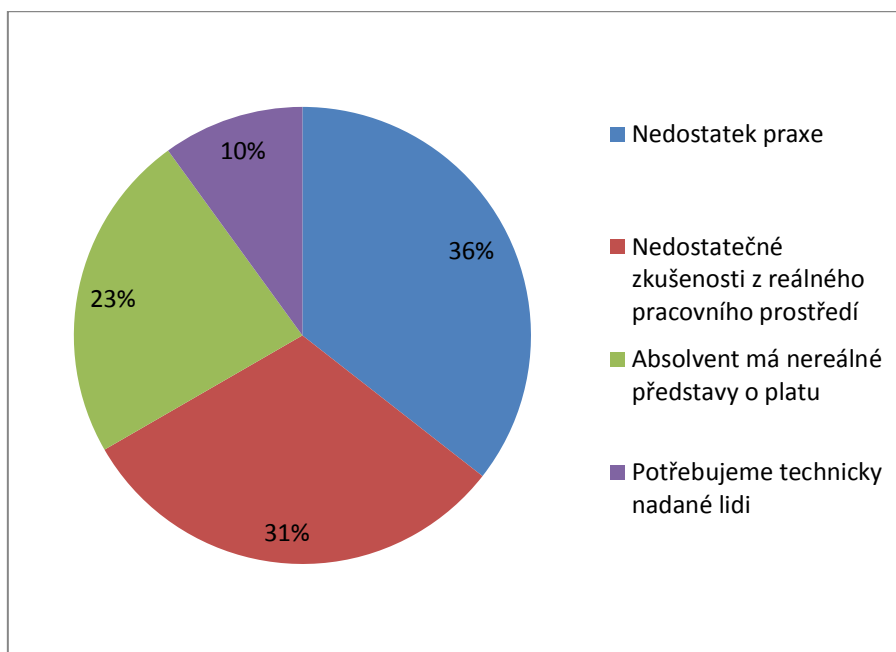

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Důvody, proč zaměstnavatelé nechtějí absolventa vysoké školy zaměstnat, jsou různorodé. K těm nejčastějším patří nedostatek praxe, nedostatečné zkušenosti z reálného prostředí či nereálné představy samotných absolventů o platu. Jako další důvod zaměstnavatelů, proč nechtějí zaměstnávat absolventy vysokých škol, byla potřeba technicky nadaných pracovníků.

Výsledky z provedeného průzkumu jsou ilustrovány na grafech níže.

Graf č. 17 Důvody pro nezaměstnávání absolventů

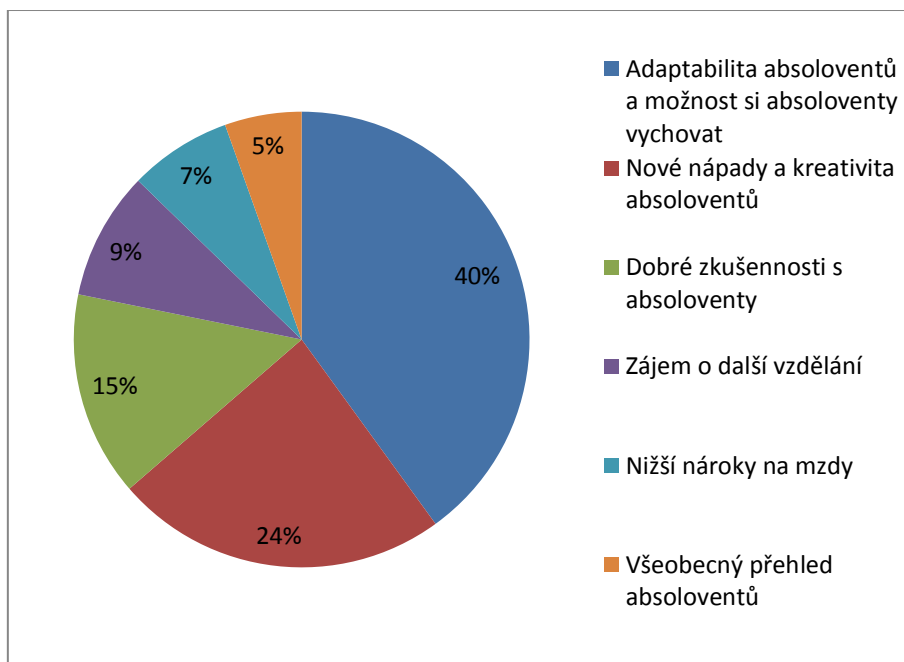
Zdroj dat: Vlastní zpracování

Pro zaměstnavatele, kteří nechtějí zaměstnávat absolventy vysokých škol, je největší překážkou nedostatek praxe absolventů a jejich nedostatečné zkušenosti z reálného pracovního prostředí. Tyto dva faktory tvoří dohromady 67 procent u všech dotazovaných respondentů, kteří na rozřazovací otázku, zda-li zaměstnávají absolventi odpověděli záporně. Dalším významným faktorem, který dosahoval hranice 23 procent, bylo nereálné očekávání absolventů o výši jejich nástupního platu.

Těch, kteří však na otázku, zda-li zaměstnávají absolventy odpověděli kladně, bylo mnohem více, jak již bylo výše uvedeno. Faktory, kvůli kterým zaměstnavatelé absolventy naopak preferují, jsou různorodé. Ty nejčastější jsou uvedeny na grafu číslo 18 níže.

Graf č. 18 Důvody pro zaměstnávání absolventů

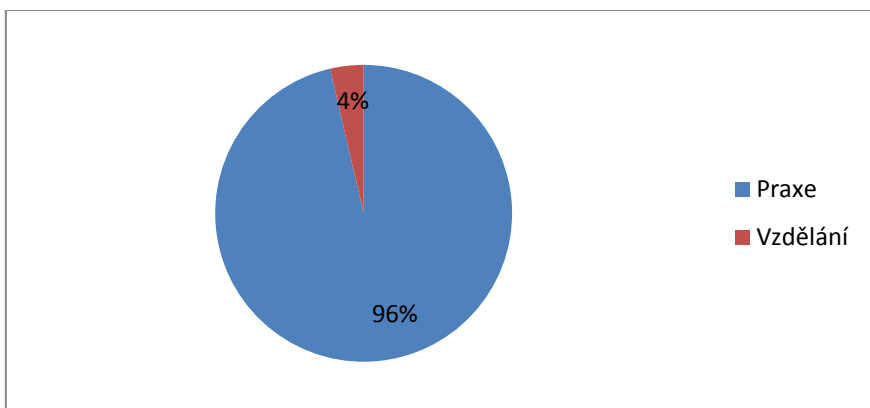

Zdro datj: Vlastní zpracování

Hlavním důvodem, proč zaměstnavatelé preferují absolventy vysokých škol, je jejich adaptabilita a s tím spojená možnost pro zaměstnavatele si absolventy vychovat k obrazu svému, neboť jsou doposud „nezkaženi“ návyky z jiné práce. Tento faktor vidí jako pozitivum při zaměstnávání absolventů celých 40 % z dotazovaných respondentů, kteří absolventy zaměstnávají. Dalším výrazným faktorem je kreativita a nové nápady absolventů, tento faktor je důležitý pro 24 % dotazovaných zaměstnavatelů. Dalších 15 % zaměstnavatelů se nebojí poskytovat pracovní příležitost absolventům, neboť s nimi mají dřívější dobré zkušenosti. Dalšími důvody, proč zaměstnat absolventy, jsou podle provedeného průzkumu zájem absolventů o další vzdělání, nižší nároky na mzdy absolventů a všeobecný přehled absolventů vysokých škol.

Přestože zaměstnavatelé v Královéhradeckém kraji absolventy vysokých škol ve většině případů zaměstnávají, na otázku „Zda-li je v při přijímání nového zaměstnance důležitější vzdělání nebo praxe“, odpovídali v naprosté většině, že důležitější je pro ně praxe.

Graf č. 192 Vzdělání versus praxe při přijímání nových pracovníků

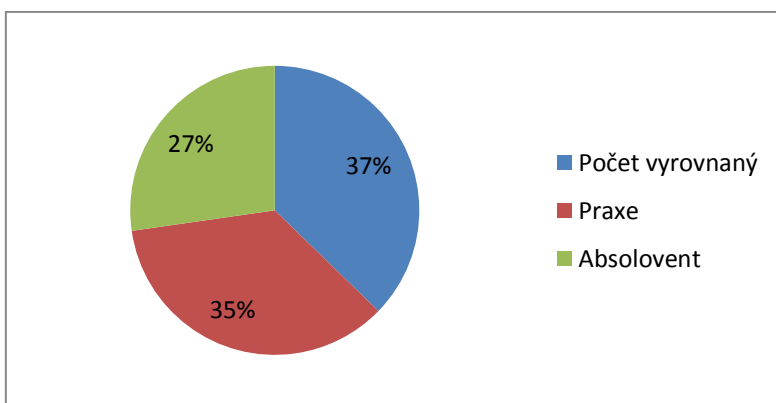

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Jak je uvedeno na grafu výše, celkem pro 96 % zaměstnavatelů v Královéhradeckém kraji je důležitější praxe než dosažené vysokoškolské vzdělání. Pouze 4 % zaměstnavatelů preferují při výběru nového pracovníka dosažené vzdělání.

V rámci zkoumaných organizací v Královéhradeckém kraji při náboru nových pracovníků jsou počty zájemců na nové pracovní místo z hlediska praxe a vzdělání uvedeny na grafu níže.

Graf č. 20 Zájemci s praxí versus absolventi

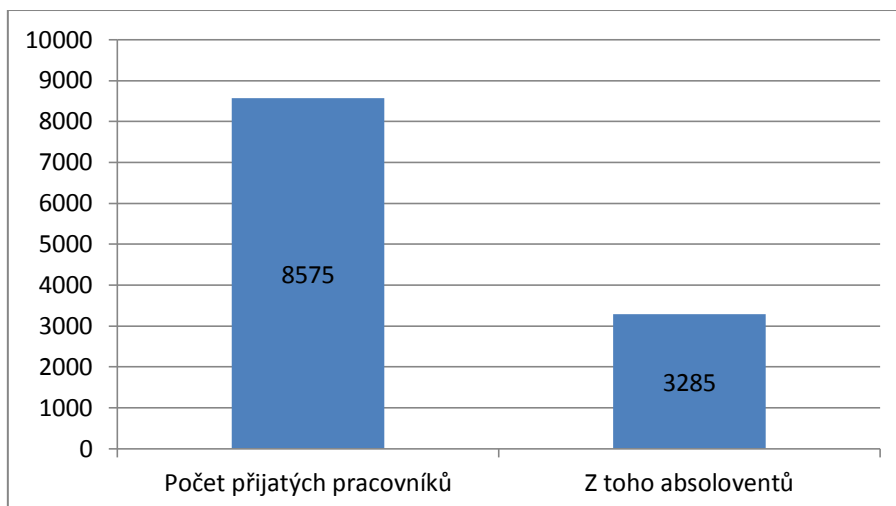

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Počty zájemců, kteří při pracovním pohovoru nabízejí zkušenosti z praxe, a počty absolventů, jsou ve 37 % vyrovnané. V 35 % převažují zájemci o nové pracovní místo s praxí a pouze ve 27 % jsou zájemci spíše absolventi vysokých škol.

V následujícím grafu č. 21 je zachycen počet nově přijatých zaměstnanců v rámci dotazovaných firem v poměru k počtu absolventů.

Graf č. 213 Počet nově přijatých pracovníků v poměru k absolventům

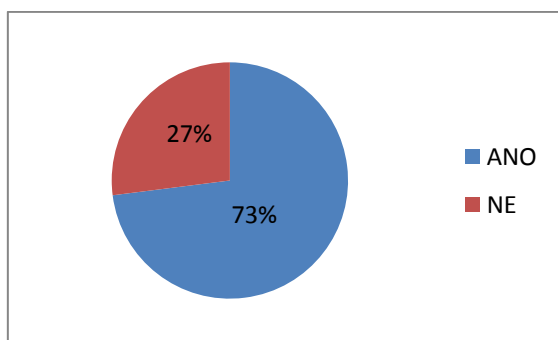
Zdroj dat: Vlastní zpracování

Vedoucí pracovníci po dobu svého působení v dané organizaci fungující v Královéhradeckém kraji přijali celkem 8 575 nových pracovníků, z nichž 3 258 bylo absolventů vysokých škol, což činí 38 % podíl absolventů na nově obsazovaných pracovních pozicích.

Porovnání s předchozími výsledky, kdy podle dotazovaných zaměstnavatelů se o práci uchází 27 % absolventů a z 37 % jsou taktéž z poloviny uchazečů právě absolventi, je celkem 46% uchazečů s ukončeným vysokoškolským vzděláním, přičemž 38 % z nich novou práci získá.

Většina zaměstnavatelů v Královéhradeckém kraji navíc přihlíží k praxi absolventů, kterou získávají během svého studia, jak je uvedeno na grafu níže.

Graf č. 22 Přihlédnutí zaměstnavatelů k praxi absolventů získané během studia

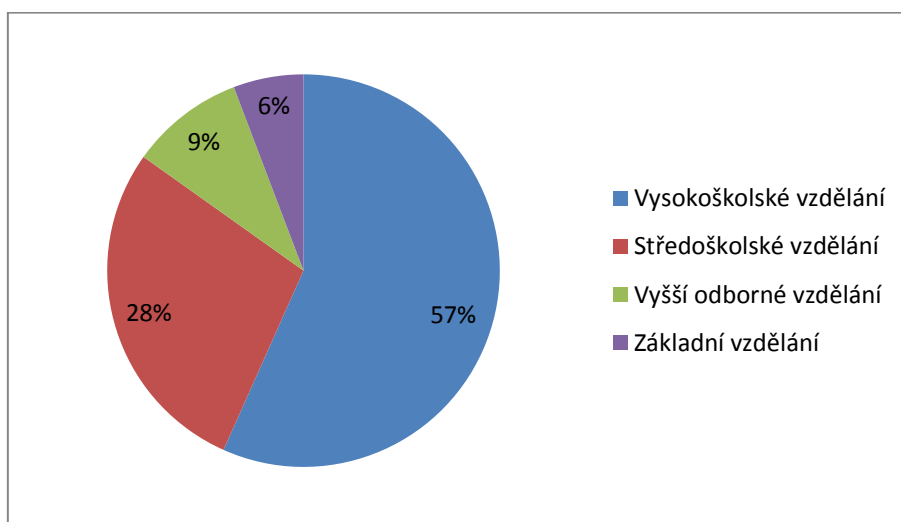
Zdroj dat: Vlastní zpracování

Většina, tedy celkem 73 %, zaměstnavatelů přihlíží při přijímání nového absolventa k jeho praxi, kterou získal během svého studia.

Otázka 5 (O5) Korespondují požadavky zaměstnavatelů na vzdělání pracovníků se skutečným stavem v jejich organizaci?

V organizacích v Královéhradeckém kraji, které byly předmětem výzkumu, pracuje průměrně 25 zaměstnanců. Vzdělanostní struktura v těchto organizacích, je uvedena níže.

Graf č. 234 Vzdělanostní struktura v organizacích v Královéhradeckém kraji

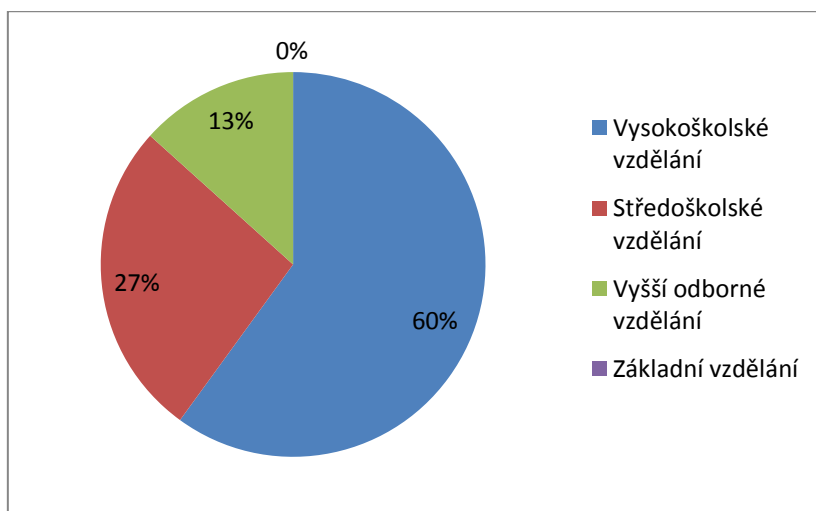

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že v dotazovaných organizacích, je více jak každý druhý pracovník vysokoškolsky vzdělaný, tato skupina tvoří celkem 57 % ze všech pracovníků těchto organizací. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří pracovníci s ukončeným středoškolským vzděláním, a to 28 %. Nejméně zastoupena je zde skupina pracovníků se základním vzděláním, která dosahuje pouhých 6 %. Terciální vzdělání má v rámci těchto organizací ukončeno celkem 66 % pracovníků.

Požadavky zaměstnavatelů na dosažené vzdělání v rámci podniků působících v Královéhradeckém kraji jsou uvedeny na grafu č. 24 níže.

Graf č. 24 Požadavky zaměstnavatelů na dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji

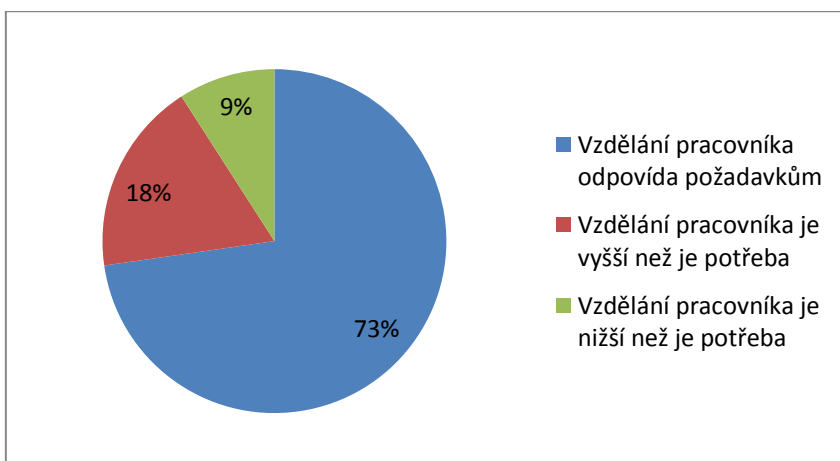

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Celkem 60 % zaměstnavatelů požaduje vysokoškolsky vzdělané pracovníky ve své organizaci. Středoškolské vzdělání u pracovníků je požadováno u 28 % zaměstnavatelů, 13 % vyžaduje alespoň vyšší odborné vzdělání. Základní vzdělání není požadováno vůbec. Požadavky na dosažené terciální vzdělání jsou tedy celkem až 73 %.

Výsledky z hodnocení poměru mezi požadavky na vzdělání pracovníků na určitou pozici a realitou v rámci dotazovaných firem v Královéhradeckém kraji, tedy tím, zda-li je daná pozice aktuálně obsazena pracovníkem s požadovaným vzděláním a kvalifikací, jsou uvedeny na grafu č. 25 níže.

Graf č. 25 Obsazenost pracovních pozic pracovníky s požadovaným vzděláním dle zaměstnavatelů v Královéhradeckém kraji

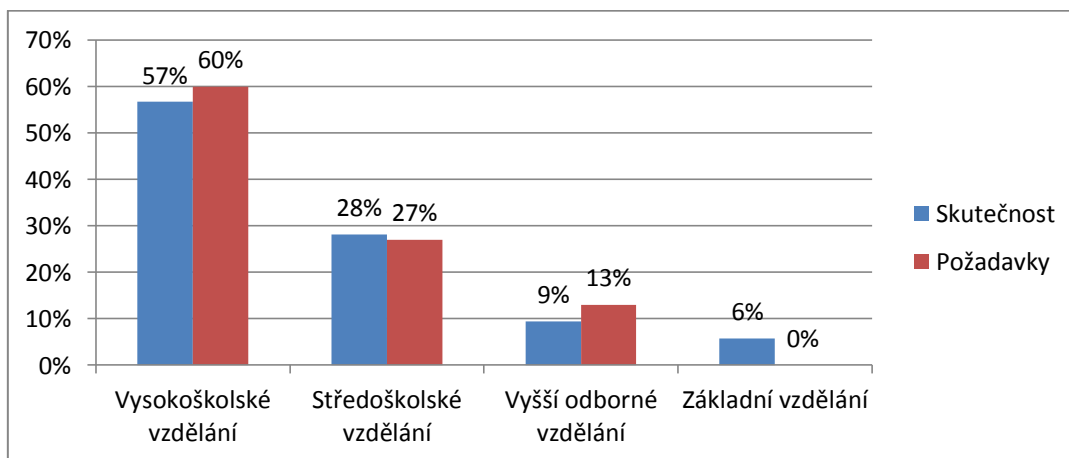

Zdroj dat: Vlastní zpracování

V 73 % procentech jsou podle zaměstnavatelů pozice obsazovány pracovníky s požadovaným vzděláním. V 18 % je vzdělání daného pracovníka vyšší, než by bylo na danou pozici potřeba, a pouze v 9 % jsou pozice v Královéhradeckých firmách obsazovány pracovníky, jejichž vzdělání je nižší, než jsou požadavky na danou pozici.

Ze získaných dat je možné provést ještě následné srovnání, to mezi současnou vzdělanostní strukturou zkoumaných Královéhradeckých firem a požadavky, které tyto firmy v rámci dotazníku uvedly. Výsledky tohoto porovnání jsou uvedeny na grafu níže.

Graf č. 26 Porovnání vzdělanostní struktury firem a požadavků na vzdělání u Královéhradeckých firem

Zdroj dat: Vlastní zpracování

Z uvedeného grafu číslo 25 je patrné, že pozice ve firmách v Královéhradeckém kraji jsou prakticky obsazovány těmi pracovníky, kteří mají dostatečné požadované vzdělání. Rozdíl mezi požadavky na vysokoškolské vzdělání a skutečná obsazenost těchto pozic jsou pouhé 3 %. V případě středoškolského vzdělání jsou požadavky na vzdělání pouze o 1 % nižší, než je skutečná obsazenost těchto pozic. V případě vyššího odborného vzdělání jsou požadavky na dosažené vzdělání o 4% vyšší, než je skutečná obsazenost těchto pozic. Nejvyšší rozdíl je u základního vzdělání, kde při nulových požadavcích na dosažené základní vzdělání 6 % zaměstnanců disponuje právě pouze základním vzděláním.

Závěrem této kapitoly je skutečnost, že požadavky zaměstnavatelů na dosažené vzdělání korespondují se skutečným stavem v organizacích, přičemž požadavky na ukončené terciální vzdělání činí celých 73 %.

5.3 Prezentace dosažených výsledků

V rámci této podkapitoly budou prezentovány a shrnuty dosažené výsledky z předešlého realizovaného výzkumu.

Otázka 1 (O1) Dochází k nárůstu počtu absolventů Univerzity Hradec Králové?

Výsledek 1 (V1) Počet absolventů Univerzity Hradec Králové se zvyšuje. Během sledovaného pětiletého období se počet absolventů v poměru k počtu obyvatel v Královehradeckém kraji ve věku mezi 22 – 26 lety zvýšil o 2,34 %. V rámci provedených analýz nebyl zjištěn patrný vliv počtu absolventů na počet uchazečů o práci evidovaných na úřadech práce v královehradeckém kraji po ukončení studia.

Otázka 2 (O2) Má zvyšující se počet absolventů vliv na jejich následné uplatnění na trhu práce?

Výsledek 2 (V2) Zvyšující se počet absolventů nemá vliv na jejich následné uplatnění na trhu práce. V rámci provedených analýz nebyl zjištěn žádný patrný vliv zvyšujícího se počtu absolventů na jejich nezaměstnanost po ukončení studia.

Otázka 3 (O3) Má dosažené vzdělání vliv na uplatnění na trhu práce?

Výsledek 3 (V3) Dosažené vzdělání má vliv na uplatnění na trhu práce. Toto tvrzení vychází z provedených analýz a porovnání, díky kterým bylo zjištěno, že nezaměstnanost se v různých vzdělanostních strukturách výrazně liší, přičemž nejnižší nezaměstnanost je mezi vysokoškolsky vzdělanými skupinami. Osoby, které mají ukončené vyšší terciální vzdělání, tvoří pouze 4 % procenta nezaměstnaných, a osoby s ukončeným nižším terciálním vzděláním tvoří dokonce pouze 2% z celkové strukturální nezaměstnanosti napříč vzdělanostními skupinami.

Otázka 4 (O4) Dávají zaměstnavatelé přednost absolventům nebo praxi?

Výsledek 4 (V4) V případě přijímání nového pracovníka preferují zaměstnavatelé praxi před dosaženým vzděláním, a to z 96 %, jak bylo zjištěno z dotazníkového šetření. Avšak 64 % zaměstnavatelů absolventy zaměstnává a shledává v tom i jistá pozitiva. Pouze 36 % zaměstnavatelů odmítá zaměstnávat absolventy vysokých škol.

Otázka 5 (O5) Korespondují požadavky zaměstnavatelů na vzdělání pracovníků se skutečným stavem v jejich organizaci?

Výsledek 4 (V4) Požadavky zaměstnavatelů na vzdělání pracovníků korespondují se skutečným stavem úrovně vzdělání zaměstnanců v jejich organizaci. Z provedeného průzkumu bylo zjištěno, že pozice jsou obsazovány pracovníky s požadovaným vzděláním ve většině případů, tedy v 73 %. V 18% je vzdělání daného pracovníka vyšší, než by bylo na danou pozici potřeba a pouze v 9 % jsou pozice obsazovány pracovníky, jejichž vzdělání je nižší, než určují požadavky na danou pozici.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit vliv masifikace vysokoškolského vzdělávání na uplatnění absolventů na trhu práce.

V první části této práce byly nejprve objasněny základní pojmy z oblasti terciálního vzdělávání a trhu práce. Byl zde popsán vývoj dostupnosti vzdělávání a jeho rozšiřování jak v rámci celé společnosti, tak obecně v samotné České republice.

Následně zde byla zmapována situace na trhu práce, ekonomická situace a demografický vývoj v rámci Královehradeckého kraje, který však věrně kopíruje aktuální situaci v České republice jako celku, neboť populace v Královehradeckém kraji stárne, ekonomická situace vykazuje rostoucí pozitivní trend a míra nezaměstnanosti se snižuje.

V rámci výzkumné části této práce bylo stanoveno 5 dílčích výzkumných otázek, na které bylo v rámci práce postupně odpovídáno.

Závěrem první výzkumné otázky je, že počet absolventů na Univerzitě Hradec Králové se zvyšuje, a dochází tak k masifikaci vysokoškolského vzdělání. Zásadní otázkou v rámci této práce, na kterou bylo třeba odpovědět, bylo, zda-li má zvyšující se počet absolventů vliv na jejich následné uplatnění na trhu práce. V rámci provedených analýz nebyl zjištěn patrný vliv počtu absolventů na počet uchazečů o práci evidovaných na úřadech práce v králohradeckém kraji po ukončení studia.

V další části této práce byl zjišťován vliv dosaženého vzdělání na uplatnění na trhu práce. Z různých provedených analýz a porovnávání bylo zjištěno, že míra dosaženého vzdělání má vliv na uplatnění na trhu práce, neboť mezi vysokoškolsky vzdělanými osobami je mnohem menší nezaměstnanost než u méně vzdělaných osob.

Ve výsledcích dotazníkového šetření, jehož respondenty byli zaměstnavatelé v Královehradeckém kraji, byly hledány odpovědi na následující otázky. První touto otázkou bylo, zda-li zaměstnavatelé dávají přednost absolventům, nebo uchazečům s praxí. Většina, tedy celkem 64 %, z dotazovaných zaměstnavatelů absolventy zaměstnává a zbylých 36 % zaměstnavatelů absolventy nezaměstnává, a to nejčastěji z důvodu nedostatku praxe absolventů a jejich nedostatečné zkušenosti z reálného pracovního prostředí. Většina však vidí v zaměstnávání absolventů určitá pozitiva. Mezi ta nejčastější pak patří adaptabilita absolventů a možnost si absolventy vychovat, či nové nápady a kreativita absolventů. Při přijímání nového pracovníka však naprostá většina

zaměstnavatelů v Královeshradeckém kraji, tedy přesně 96%, preferuje praxi uchazeče před jeho dosaženým vzděláním. Většina všech zaměstnavatelů, tedy 73 %, přihlíží ale také k praxi, kterou absolventi mohli získat během svého studia. Podíl absolventů na nově obsazovaných pracovních pozicích v rámci Královeshradeckého kraje činí dle zjištěných výsledků celých 38 %, což je více než uspokojující výsledek.

Druhá a zároveň poslední výzkumná otázka, na kterou byla hledána odpověď prostřednictvím již uvedeného dotazníkového šetření, byla orientována na porovnání požadavků zaměstnavatelů na dosažené vzdělání svých pracovníků se skutečnou vzdělanostní strukturou pracovníků v jejich organizaci. Výsledkem tohoto šetření je závěr, že požadavky zaměstnavatelů na dosažené vzdělání korespondují se skutečným stavem v organizacích, přičemž požadavky na ukončené terciální vzdělání činí celých 73 %.

6 Seznam použitých informačních zdrojů

BUCHTOVÁ, Božena., BOLELOUCKÝ, Zdeněk., ŠMAJS, Josef. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. 240 s. ISBN: 80-247-90006-8.

BURDOVÁ, Jeny., TRHLÍKOVÁ, Jana., VOJTĚCH, Jiří. *Názory pracovníků úřadu práce na uplatnění absolventů škol – 2006*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2007.

CEP. *Profil Královehradeckého kraje: Strategie rozvoje Královehradeckého kraje 2014-2020*. [online]. 2012 [cit. 2016-05-24]. Dostupné z: http://www.strategie2020.cz/docs2/SRK_profil_KHK.pdf

DOLEŽALOVÁ, Gabriela. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v terciárním sektoru*. Praha: NUV, 2014.

DOLEŽALOVÁ, Gabriela. *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2013*. Praha: NUV, 2014.

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. Praha: MPSV, 2016. Dostupné na: <https://portal.mpsv.cz/upcr/kp>

KALOUS, Jaroslav., VESELÝ, Arnošt. (2006) *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1260-7.

KALOUSKOVÁ, Pavla., VOJTĚCH, Jiří. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrný přehled*. Praha: NUOV, 2008.

KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ V PODMÍNKÁCH KURIKULÁRNÍ REFORMY [online]. [cit. dne 2016-05-15] Dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi?Stranka=10.0.14>

KAVANOVÁ, Lucie. *Příliš drazí na práci*. [on-line]. [4.12.2011]. [cit. 2016-03-20].
Dostupné na: <http://www.respekt.cz/tydenik/2011/49/prilis-drazi-na-praci>

KELLER, Jan., TVRDÝ, Lubor. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství /SLON/, 2008. ISBN 978-80-86429-78-6.

KOUCKÝ, Jan. *Kolik máme vysokoškoláků? Expanze terciárního vzdělávání v ČR ve vývojovém a srovnávacím pohledu*. In AULA. 2009, 17(01).

KOUCKÝ, Jan., RYŠKA, Radim., ZELENKA, Martin. *Reflexe vzdělání a uplatnění absolventů vysokých škol. Výsledky šetření Reflex 2013*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. s. 208.

KOUCKÝ Jan., VOŘÍŠEK, Petr., ZELENKA, Martin. *Absolventi vysokých škol na pracovním trhu*. In AULA. 2008, 16(02).

KRČMÁŘOVÁ, Jana. *Dvě cesty ke třetí roli vysokých škol. Srovnání konceptualizace OECD a UNESCO*. In: AULA 2010, 18(04).

KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.

MÁČE, Miroslav. *Makroekonomie v kostce*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 469 s. ISBN 978-80-247-1841-5.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1999. 763 s. ISBN 978-80-7169-891-3.

MATĚJŮ, Petr., STRAKOVÁ Jana. *Nerovné šance na vzdělání: Vzdělanostní nerovnosti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2006. 411 s. ISBN 80-200-1400-4.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Praha: MŠMT, 2016.
Dostupné na: <http://www.msmt.cz/>

NOVÉ PRACOVNÍ PŘÍLEŽITOSTI. [on-line]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné na: http://portal.mpsv.cz/upcr/esf/projekty_v_realizaci/celorep/nopp

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Praha: NUV, 2016. Dostupné na: <http://www.nuv.cz>

POSTAVENÍ MLADÝCH NA TRHU PRÁCE V ČR A EU. [on-line]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné na: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/0-0-06/Postaveni-mladych-na-trhu-prace-v-CR-a-EU/34>

PRUDKÝ, Libor., PABIAN, Petr., ŠÍMA, Karel. *České vysoké školství: Na cestě od elitního k univerzálnímu vzdělávání 1989-2009*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3009-7.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.

SKÁCELOVÁ, Pavla., VOJTĚCH, Jiří. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha, 2009. Dostupné na: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-2-01>

SLOVNIK-CIZICH-SLOV.ABZ.CZ. *Slovník-cizich-slov.abz.cz* [online]. [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/masifikace>

STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČR DO ROKU 2020. [on-line]. [cit. 2016-04-10]. Dostupné na: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf

TVRDÝ, Lubor. a kol. *Trh práce a vzdělanost v regionálním kontextu*. Ostrava: VŠBTU Ostrava. 2007 ISBN 978-80-248-1665-4.

VEŘEJNÝ PORTÁL ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU. Praha: ČSÚ, 2016. Dostupné na: <https://www.czso.cz/>

Zákon č. 111/1998 sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

ZÁRUKA PRO MLADÉ. [on-line]. [cit. dne 2016-03-15]. Dostupné na:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=cs>

ZELENKA, Martin., KOUCKÝ, Jan. *Zaměstnatelnost a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2013*. Praha, 2013.

7 Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro zaměstnavatele

8 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Poměr výdělků absolventů vysokých škol a absolventů středních škol

Obrázek č. 2 - Predikce vývoje obyvatelstva v Královéhradeckém kraji

Obrázek č. 3 - Zaměstnanost v Královéhradeckém kraji v letech 2011-2015

Obrázek č. 4 - Vývoj HDP v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2014

9 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Co lidi motivuje při volbě studijního či učebního oboru

Tabulka č. 2 - Přijímání a preferování absolventů podle velikosti firmy dle výzkumu. Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled.

Tabulka č. 3 - Hodnocení důležitosti kompetencí pracovníků s vysokoškolským vzděláním, dle výzkumu Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled.

Tabulka č. 4 - Vývoj počtu obyvatel v Královéhradeckém kraji v letech 2007-2014

Tabulka č. 5 - Vývoj věkové struktury obyvatel v Královéhradeckém kraji v letech 2007-2014

Tabulka č. 6 - Rozdělení respondentů podle pohlaví

Tabulka č. 7 - Absolventi Univerzity Hradce Králové z hlediska genderu v letech 2010 – 2015

Tabulka č. 8 - Absolventi Univerzity Hradec Králové z hlediska jednotlivých fakult s vypuštěním absolventů nezařazených pod žádnou fakultu.

Tabulka č. 9 - Absolventi Univerzity Hradec Králové z hlediska formy studia

Tabulka č. 10 - Procentuální vývoj počtu absolventů Univerzity Hradec Králové

Tabulka č. 11 - Absolventi bakalářského studia evidovaní na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015

Tabulka č. 12 - Absolventi magisterského studia evidovaní na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015

Tabulka č. 13 - Porovnání celkového počtu absolventů a absolventů evidovaných na ÚP

Tabulka č. 14 - Míra nezaměstnanosti absolventů a obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji

Tabulka č. 15 - Vzdělanostní struktura uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015

Tabulka č. 16 - Struktura volných pracovních míst z hlediska požadavků na vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2015

Tabulka č. 17 - Porovnání průměrného počtu volných míst a průměrného počtu uchazečů
v Královéhradeckém kraji podle vzdělanostní struktury

10 Seznam grafů

Graf č. 1 - Studenti a absolventi vysokých škol v ČR

Graf č. 2 - Počty vysokých škol v ČR podle zřizovatele (2003 – 2013)

Graf č. 3 - Subjektivní postoj k překvalifikovanosti

Graf č. 4 - Vývoj obyvatelstva v Královéhradeckém kraji

Graf č. 5 - Vývoj počtu ekonomicky aktivních obyvatel a nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji v letech 2011-2015

Graf č. 6 - Absolventi Univerzity Hradce Králové z hlediska genderu v letech 2010 – 2015

Graf č. 7 - Absolventi bakalářského a magisterského studia evidovaní na ÚP v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Graf č. 8 - Míra nezaměstnanosti absolventů a obecná míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji

Graf č. 9 - Průměrné počty uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015 dle dosaženého vzdělání

Graf č. 10 - Vývoj vzdělanostní struktury uchazečů o práci v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Graf č. 11 - Procentní vyjádření uchazečů o práci dle dosaženého vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Graf č. 12 - Průměrné počty volných míst v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015 dle požadovaného vzdělání

Graf č. 13 - Vývoj počtu volných míst podle požadavků na dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Graf č. 14 - Procentní vyjádření počtu volných míst podle požadavků na dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji v letech 2010 – 2015

Graf č. 15 - Procentuální porovnání požadavků na vzdělání a vzdělanostní struktury uchazečů v Královéhradeckém kraji

Graf č. 16 - Odpovědi respondentů na otázku, zda-li zaměstnávají absolventy vysokých škol

Graf č. 17 - Důvody pro nezaměstnávání absolventů

Graf č. 18 - Důvody pro zaměstnávání absolventů

Graf č. 19 - Vzdělání versus praxe při přijímání nových pracovníků

Graf č. 20 - Zájemci s praxí versus absolventi

Graf č. 21 - Počet nově přijatých pracovníků v poměru k absolventům

Graf č. 22 - Přihlednutí zaměstnavatelů k praxi absolventů získané během studia

Graf č. 23 - Vzdělanostní struktura v organizacích v Královéhradeckém kraji

Graf č. 24 - Požadavky zaměstnavatelů na dosažené vzdělání v Královéhradeckém kraji

Graf č. 25 - Obsazenost pracovních pozic pracovníky s požadovaným vzděláním dle zaměstnavatelů v Královéhradeckém kraji

Graf č. 26 - Porovnání vzdělanostní struktury firem a požadavků na vzdělání u Královéhradeckých firem

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědoma, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byla jsem seznámena se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				